cũ demonib; p aĩa cuiuſdã vſurarij contriti ca.xxxij.

De contricõe vſurarij: quẽ bu fones ex eleoſinis ei9 corti deuo rauerunt ca.xxxiij.

De contricioe Theobaldi vſu rarij pariſienſ ca.xxxiiij.

De pecunia vſurarij: q̃ pecuniã iuſte poſitã oſumpſit ca.xxxv

De contricõne cuiuſdã nobi lis ab Herico duce ſaxonie ex cecati ca.xxxvi.

Expliciunt capitulã.

Incipit ſecũda diſtinctõ de Contricõe. Ca.pmũ.

Ex ſupiori diſtinctõne declaratũ ẽ cõfuſiõe; aliqñ p cedere cõtricõem. aliqñ ſequi: et exẽplis pbatũ. Nunc vero de ipſa contricioe put domin9 donare dignabitur. dicere ppono. atq; eadẽ que dictur9 ſũ. exemplis confirmabo. Et ſcire dẽs. q̃ contricõ ſit magnũ bonũ et pfectũ qñq; dei donum deſurſum deſcẽdens a prẽ luminũ. in quo nõ ẽ tñſmutacio: neq; viciſſitudis obumbracõ. Qñq; additũ per fectõi: q2 minima cõtricõ maxi mam delet culpam perfecta ve ro culpam ſimł tollit et penaz.

Nouici9 Vt plenius itelligere valeã cõtricõis vtutẽ pmiuz ſibi debes exponẽ q̃d ſit cõtricio. vñ dicatur. vtrũ gratis iſũdatur: ſeu ab hoie mereatur. q̃t ſint eius ſpẽs. vel quid operet̃ i pctõre. Mõch9 Cõtricõ ẽ cordis pẽitudo. ſ. dolor de pctis pti ſurgens ex timore gehẽne ptim ex amoẽ celeſtis patrie.

Nouiti9 Eſt ne aliq̃ drã int̃ pẽitudie; et pniaz? Mõch9 Eciã penitudo dolor eſt iterior tollens culpam pnia ſatiſfcõ exterior pcti delens penam.

Nouicius. Que eſt differẽtia inter culpam et penam?

Monachus. Culpa eſt ipſum peccatum. pena pmiu; peccati. Si culpa eſt mortalis: de tur ei pro pmio eterna pena. Hanc deus p cordis penitudinem in penam cõuertit tempalem. Hanc ſi inſufficiẽs fuerit contricio: delet exterior ſatiſfactio. Hec eſt penitencia: quaſi penam tenens dicta Nouicius. Vnde dicitur contricio?

Monachus. Contricio dicta eſt: quaſi ſimł tricõ. Cõponitur autẽ a con q̃d eſt ſimł: et tricõ. eo q̃ de õib; peccatis ſimł teri debeat p dolorẽ. Qui de pctõ vno dol; et nõ de alto: neq̃ q̃ ocedit̃ qm corde h9 ſit otricõ Nõ d; pctõr diuidẽ culpa; q2 de9 nõ diuidit idulgẽtiaz.

Simul.n.totum debitū dimit
tit. ¶ Nouiti⁹. Si ſimul con
terendū eſt de ōmb⁹: quid eſt
qd pſalmiſta dicit? Lauabo p
ſingulas noctes lcm̄ meū.lcm
ſic nob exponē ſoles: appellāt
conſciam.ſingulas noctes: ſin
gula pctā. Si p ſingula deflet
ut ſic int'pellati abluant̄: quō
p ōnibus ſil oteritur? ¶ Mō
chus. Vna debet eē generalis
contricō: que deleat culpā.deīn
de ſingul' ſi fieri poſſꝫ dieb⁹ la
crimandum cū thayſe eſſꝫ ad
ablueudā penā. Vnde Ezechi
as dic̄ Recogitabo tibi oēs an
nos meos in amaritudine aīe
mee. ¶ Nouiti⁹. Vnde oritur
contricio. Infundit̄ ne gratis
vel mētur ab homine? ¶ Mō
chus. Dicam tibi q̄d maiores
de hoc ſentiāt. In iuſtificacōne
pctōris dicūt quatuor ocurre
re.gratie infuſiōem.motuꝫ ſur
gentē ex grā ⁊ libero arbitrio.
contricōeꝫ.pctōruꝫ remiſſiōeꝫ.
Quatuor iſta appellāt.iiij.iu
ſtificaciōes. Primā nō meremī
qꝛ gratis infūdit̄.nec ſecūdā
mēmur: qꝛ mox ex grā ⁊ libero
arbitrio motus quidā excitat̄
Motum iſtū licet nō mēmur:
tn̄ eo meremur tertiā iuſtifica
cōnem: id ē contricōem. Hāc
iuſtificacōꝫ meremur: ⁊ ea mē
mur quartā iuſtificacōem.ſcꝫ
remiſſiōem pctōꝝ. Ob hoc di
ctum eſt Marie. Dimiſſa ſūt ei
pctā multa: qꝛ dilexit multuꝫ.
Cōtricō enim eē nō pōt ſine di
lectiōe. Ecce ſic habes: q̄d con
tricō meretur Et hoc ſcire debꝫ
qꝛ vna iuſtificacō alterā nō p̄
cedat tempe: ſꝫ natura. ¶ No
uitius. Vellē mihi iſta plenī⁹
exponi ſb aliquā ſimilitudine
¶ Mōchus. Aduerte q̄ dico
Pluuia t're infūditur: ⁊ ex vtº
qꝫ herba gignit̄: deīde ex her
ba fructus pducitur. Quid plu
uia n̄ gratia: q̄d terra n̄ liberuꝫ
arbitriū? Ex pluuia ⁊ terra gr̄
mē gignitur: ⁊ ex grā liberoqꝫ
arbitrio ut dictū ē motus orit̄
Herba fructificat: cū idē mot⁹
liberꝝ arbitriū ad ſatiſfcōnem
mouet Steril' ē terra ſine plu
uia: ⁊ abſqꝫ fructu liberū arbi
triū ſn̄ grā. Nihil eciā operatur
pluuia ſine terra.qꝛ ſic aucto
ritas dicit. De⁹ poteſt homineꝫ
creare ſine ſe.ſꝫ nō poteſt iuſti
ficare ſine ſe Vn̄ apoſtol⁹ Nō
ego ſed grā dei mecum ¶ Noui
tius. Quot ſunt ſpēs contricio
nis? ¶ Mōchus. Due interior
ſcꝫ ⁊ exterior. Interior ē ī ama
ritudine cordis Exterior ī affli
ctiōe corpis. De illa p pſalmi
ſtam dꝛ Cor otritū ⁊ hūiliatū

deus nō deſpicies. ¶ De iſta ve
ro Ieremias. Maledictus ho
mo qui prohibet gladiū ſuū
a ſanguine id eſt a pena peccati
per quā corpus affligit ¶ No
uicius. Iā perpēdo ꝙ maxima
ſit virtus contricōis. ¶ Mo
nachus. Tanta eſt eius vͥtus
ut ſine illa in adultis: qui actu
ale addiderūt originali: infru
ctuoſus ſit baptiſm9. ſteril' cō
feſſio. inutil' ſatiſfactō. Ecce h
habes ꝙ contricō in non bap
tiſatis baptiſmus ſit pͥmus: in
baptiſatis poſt lapſū ſecund9
Baptiſmo igitur contricōis
baptiſatus eſt latro in cruce.
Maria magdalena ad pedes
ſaluatoris. Qꝫ culpā q̄ntūlibet
magna ſit deleat contricō ſbie
cto docebris exemplo.

¶ Capitulum ſecūdū.

Iuuenis quidā nobilis cōuer
ſus eſt in quadā domo ordis
noſtri habebat aūt epiſcopū
quendā cognatū: a quo vnice
amabatur. Qui cognita ei9 cō
uerſiōe ad mōſterū venit ut
rediret ad ſeculū verbis quib9
poterāt ſuaſit ſꝫ pſuadere nō po
tuit. Anno ꝓbaciōis expleto
factus ē monach9: et non mul
to pt9 gradati aſcēdēs in ſacdo
tē ē ordinatus. Qui ſuadēte dy
abolo a quo pͥm9 hō eiect9 eſt
de padiſo: oblitus voti: oblitus
ſacerdocij: et quod peſſimum
eſt creatoris ſui: ordinē deſeru
it. et quia ad parentes redīe erubu
it. ꝑdonibus quoꝝ multitudo
rutta vocatur ſe coniunxit. Qui
ita datus eſt in reprobū ſenſum
ut qui prius bonis erat melior
poſtea malis fieret deterior. Ac
cidit ut in obſidione cuiuſdā
caſtri telo percuſſus et pfoſſus
ad extrema deueniret deporta
tus eſt a ſocijs in quandā vil
lam: adhibitis quibuſdā qui
ei miniſtrarēt. Et cū nulla ſpes
eſſꝫ euadendi mortem tempoā
le: hortabātur ad ꝯfeſſionē: ut
ſaltē illius bn̄ficio mortē eua
deret eternā. Quibꝫ reſpondit
Quid mihi ꝓdeſſe poſſꝫ confeſ
ſio. qui tāta et tam innūmera ſe
ci mala: qui tā enormia ꝯmiſi
ſcelera? Ad hec illi. Maior ē
dei miſcōia: ꝙ iniquitas tua.
Vix tādē importunitate vict9
illoꝝ: ait. Vocate ſacerdotem
Qui cum vocatus adeſſꝫ et co
ram infirmo ſederet: pius domi
nus qui potēs eſt auferre cor
lapideū et dare cor carneū: tan
tā cordi eius ꝯtulit ꝯtritiōem.
ut ſepe cōfeſſiōem inciperet et ꝓp
ter lacrimas et ſingultus toties
in voce deficeret. Tandem colle
cto ſpū in huiuſmōi verba prorupit

dñe peccatū ſup arenā maris.
monach⁹ ſuꝫ ordinis Ciſterci
enſ: ꝛ in ordine ſacerdos fact⁹
ordinem pctīs meis exigētibꝫ
deſerui et non mihi ſuffecit ꝙ
apoſtataui: ſꝫ et ꝑdonibus me
cõiūxi: quos ī crudelitate ſupe
raui Quibꝫ illi tollebāt ſbſtā
ciam: ego abſtuli vitaꝫ. Nemī
pcebat ocul⁹ me⁹. Si illi qñꝫ
pcebant humana ducti miſeā
ciõe: ego cordis mei īpellente
malitia nemini ꝗ̄tum in me fu
it pcere potui Multoꝝ vxores
ꝛ filias violaui. incēdijs pluri
ma vaſtaui. Enūauit et ali a
ꝗ̄ plurima quodāmō naturaꝫ
humanā excedencia. Talibus
ſacerdos auditis pctōrum ei⁹
enormitate territus: ſicut ſtul
tus fuit ita ꝛ ſtulte rñdit. Ma
ioꝛ ē īquit iniq̄tas vrā: ꝙ ut ve
niā mereamini. Rñdit ille. Do
mine lātus ſū. Sepius audi
ui ꝛ legi: qꝛ nulla ſit compacõ
humane malicie ad dīnā boni
tatē. Ait eni ꝑ ꝓphetam Ezechi
elem. In quacūqꝫ hora pctōr i
gemuerit: ſalu⁹ erit. Itē: Nolo
mortem pctōris: ſꝫ ut conūtat
ꝛ viuat Rogo vos ergo ītuitu
dīne miſericordie: ut aliquā m
dignemini pniāꝫ iniungere. Et
ſacerdos. Neſcio q̄d tibi iniun
gere: qꝛ hō perditus es. Rñdit
monachus. Dñe ex quo nō ſū
dignus a vobis recipe pniām
ego mihi ipi penitēciam iniun
gam. Eligo enim duo milia ā
noꝝ eē in purgatorio ut poſt il
los miſericordiā inueniā coraꝫ
deo. Poſitus ſiquidē fuerat int̄
duas molas. timorē videlicet
gehēne. ꝛ ſpeꝫ glorie. Noui
ci⁹. Ut quid tā ꝓlixū terminū
elegiſtī? Monach⁹. Quia ꝛ
magnitudinē pctōꝝ ſuoꝝ cōſi
derauit ꝛ penā tempalē reſpcū
eterne pene q̄ſi momentū ꝛ̄pu
tauit. Dicebat iteꝝ ſacdoti. Ex
quo negaſtis mihi mediciam
ſatiſfcõis. peto ut nō fraudetis
me a viatico ſacre cõmunionis
Rñdit ei ſtolid⁹ ſacerdos. Si
tibi auſus nō fui iniūgē pniāꝫ
q̄uo ꝑſumā tibi dare xpi corp⁹
ꝛ ſāguinē? Et cū ad neutrū ac
q̄eſceret. vnicā tandeꝫ rogauit
peticõem dicens. Statū meū i
cedula ſcribere volo ꝛ vos defer
re eam debetis tali epō cognato
meo. ex nomīe eū deſignās ſpe
ro qꝛ ꝓ me orabit Et ꝓmiſit ſa
cerdos. Mortu⁹ eſt monach⁹
ꝛ ad purgatoriū deportatus.
Et venit ſacerdos ad epm: defū
cti lrās ei deferens. Quas cū le
giſſꝫ amariſſime fleuit Dixitqꝫ
ſacerdoti. Nūꝙ tm dilexi homi
neꝫ. dolui de apoſtaſia doleo de

morte. Dilexi viuum: diligam
mortuum q̄ iuuari p̄t ꝛ cōtri
tus obijt: oracionibus eccleſie
mee non carebit. Et conuocans
p̄latos ep̄atus ſui. abbates ſci
licet decanos p̄ores paſtores
eccleſiaꝝ vel quibus commiſ
ſa fuerat cura animarum ꝛ hoc
ipſum demandans monaſteri
is ſanctimonialiū: rogans cū
multa humilitate ꝛ inſtancia
viua voce p̄ſentes: litteris ab
ſentes: vt omnes ſpeciales ora
ciones quas ipſe iniunxit illo
anno anime iam dicti defuncti
impēderent tanq̄ in pſalmis.
Ipſe vero pret' miſſas ꝛ elemo
ſinas ac oraciones peculiares
quas p̄ eo fecit: ſingulis diebꝫ
hoſtiam ſalutarem pro abſo
lucōne anime eius immolauit
Quod ſi forte in maxima neceſ
ſitate vel infirmitate hoc p ſe
ipſum facere non potuit: alter
defectum illuꝫ ſuppleuit Anno
cōpleto in fine miſſe poſt alta
re ſtans defunctus apparuit epi
ſcopo: pallidus. exilis macilen
tus in veſte pulla vultu habitu
qꝫ ſtatum ſuū bene declarans.
Quem cum interrogaſſꝫ: quo
mō haberet vel vnde veniret: re
ſpondit. In penis ſuꝫ ꝛ de penis
venio: ſed gracias ago caritati
tue quia annus iſte propter
elemoſinas ꝛ oracōes tuas at
qꝫ bn̄ficia eccleſie tue mihi ex
hibita abſtulit mihi mille an
norum penas: quas ſuſtinere
habebam in purgatorio. Qꝫ
ſi adhuc vno anno ſimileꝫ mi
hi impendideris opē: oīno libērā
bor. Audiēs hoc epiſcopus le
tus effectus: deo gratias egit.
miſſiſqꝫ litteris ad eccleſias ſi
ue monaſteria viſionem omī
bus expoſuit: ꝛ ut adhuc vno
anno iniūctas ſeruaēnt oratio
nes optinuit. Epiſcopus vero
annū ſequētem p̄cedenti conti
nuauit. tanto in exhibicōe fer
uētior: qn̄to iam de liberacōe ſe
curior Expleto āno cū ep̄s miſ
ſā p eo celebraret iterū affuit il
lic in cucullla niuea: ꝛ facie ſere
nata: dicēs ſibi oīa optata ſuc
cedere Et ait ep̄o Remunēt de⁹
op̄s caritateꝫ tuā ſanctiſſiē pa
ter. q̄ ꝓpter tuā ſolicitudinem
ereptus de penis: iā ingredior
gaudiū domini mei Et ecce iſti
duo āni reputati ſunt mī p duo
bꝫ milib⁹ ānoꝝ. Et non vidit
eū āplius. Nouici⁹. Valde
letificāt iſta: ſꝫ duo m̄ occurrūt
āmiracōe digna. Primū ē vtus
ꝯtricōis: p quā meito dānād⁹
dign⁹ effcūs ē vita et'na Secū
dū ē virtus oꝛonū: p quā tā ce
lerit' libat⁹ ē a p̄na purgatoria

¶ Monachus. Licꝫ magna
vtus ſit ī vtroqꝫ: amplioꝛ tn̄
īuenit̄ ī contricōne Orones
enim ecc̄ie ſiue elemoſine non
ſūt de ſbſtācia meriti. Valent
quidē defuncti minue͛ penā: ſed
nō pn̄t augere gloriā. ¶ No
uici9. Miroꝛ eciā ꝙ hō apoſta
ta in habitu ſeculari moꝛtu9 et
ſepultus: ī cucullā apparuit.
¶ Mōachus. Cōtricō de apo
ſtata mōchum fecit: ⁊ veſtē ſe
cularem ī cucullā conuertit.
¶ Nouicius. Vellē mihi hoc
euidēcioi exēplo pbari ¶ Mō
chus. Exemplū ad manū ē.

Beatus Bernar ¶ Ca. iij
dus ſic quidā ſacerdos r̄
tulit religioſus mōchum quē
dā habuit ī quo hoc qđ q̄ris
per virtutē ɔtricōnis deus mai
feſti9 oñdit. Multa adhuc a
veteranis q̄ euidē viderūt: quoꝝ
adhuc q̄dā ī domo nr̄a ſupſūt
narrari ſolēt: q̄ nō ſunt ſcripto
mandata. Mōchus idē de quo
cepit ſmo: ſuadēte inimico ha
bitū depoſuit: ⁊ prochiā quā
dā eodē coopante regendā ſu
ſcepit. Erāt quippe ſacerdos. Et
qꝛ ſepe pctm̄ pctō punitur. de
ſertoꝛ oꝛdinis ī viciū labitur
libidinis. Cōcubinā ſicut mul
tis cōſuetudinis ē: ad ſibi cohi
tādā accepit de qua ⁊ liberos
gēuit. Accidit ut pt9 ānos pli
mos miſerāte deo: q̄ neminem
vult pire: ſanct9 abb̄ p villā i
qua mōchus hitauit trāſiret.
⁊ ad domū illius hoſpitādi grā
cia diuerterꝫ. Quē ille bn̄ cog
noſcēs ⁊ q̄i ꝓpriū prēm cū mul
ta reuerentia excipiēs. deuote mi
ſtrauit. et tam ipſi q̄ſ ſocijs ac
iumentis nccāria copioſe pcu
rauit: nō tn̄ recognitus eſt ab
abbē. Mane cum vir ſanctus
dictis matutinis paratus eſſet
ad eūdū: nec poſſꝫ loq̄ ſacerdo
ti eoꝙ maturi9 ſurgēs iſſꝫ ad
ecclāam: ait filio ipſius ſacdotis
Vade defer nunciū iſtud dn̄o
tuo. Erat aūt puer mutus a na
tiuitate. Qui precepto obediēſ
⁊ precipiētis virtutē ī ſe ſenci
ens: ad prē cucurrit: ⁊ ſancti
pris verba verbis valde abſolu
te expreſſit dicēs. hec ⁊ hec mā
dat tibi abb̄. Pater p̄mā vocē
filij audiens ⁊ pre gaudio la
crimās. ut ſecūdo ⁊ tercō eadem
verba repeteret āmonuit. ⁊ q̄
ſibi abbas fecerit diligent̄ inq̄
ſiuit. Cui ille. Nihil alid mihi
fecit. ſꝫ ſolūmō verb̄ dixit mihi
Vade dic domino tuo verba
hec. Ad tam euidens miraculū
ſacerdos compūct9 feſtināter
ad ſanctū viꝝ venit: ſeqꝫ cū la
crimis ad pedes illi9 ꝓſtrauit.

Dn̄e pat᷑ inquit mōch9 veſter
tal᷑ ac tal᷑ fui: ⁊ tali tp̄e a mōa
ſterio receſſi Rogo igitur pat᷑
nitatē veſtrā: ut liceat mihi rdi
re vobiſcū ad mōſterium qꝛ de
us in aduentu veſtro viſitauit
cor meum. Cui ſāct9. Expecta
me hic ⁊ ego pacto negocō oci
us reuertens ducā te mecū. Ti
mēs ille mortē: quā pri9 nō ti
mebat. Rn̄dit. Dn̄e timeo iteri
mori Ad hec ille. hoc ꝓ certo ſci
as: qꝛ ſi in tali cōtricōe ac ꝓpo
ſito mortu9 fueris: corā deo mo
nach9 inueneris Receſſit. redi
it. illūqꝫ recenter mortuū ac ſe
pultū audiēs: ſepulchꝝ apire
p̄cepit. Dicētibus qui aderant
q̄d facere vellet: Rn̄dit. Volo
videre vtꝝ in ſepulchro iaceat
monach9: an clericus. Clericū
īquiūt in hitu clericali ſepeliui
mus. Reiecta terra nō in veſte
qua ſepultus fuit: ſꝫ in tōſura ⁊
habitu mōchi cūctis apparuit
Et magnificatus ē ab ōib9 de
us: qui volūtatē ꝓ facto repu
tat. Ecce in iſto manifeſte hēs:
qꝛ verā contricō corā deo reſtitu
at: q̄cquid tollit viciū apoſta
ſie. Hoc tn̄ ſcias qꝛ tēpus apo
ſtaſie totū infrūcuoſū ſit. ¶ No
uici9 Bn̄ ex hijs q̄ iam dcā ſūt
recognoſco virtutē contricōis
ſꝫ āplius ammiror ineffabilem
miaꝫ nr̄i ſaluatoris. homo iſte
apoſtata fuit. fornicator fuit ⁊
qđ āplius pondero q̊tidie ſac9
ſancta xp̄i miſteria tractaē pol
lutis manibꝫ nō ꝑtimuit ¶ Mō
chus. Juſte moueris. vbi con
tēptus ē maior: ibi ⁊ culpa gr̄
uior. Ait. n. apl's. Quicūqꝫ mā
ducat panē ⁊ bibit calicē dn̄i
indigne: reus erit corpis ⁊ ſan
guinis domini. Sup quem lo
cum dicit gloſa. Mortis Chri
ſti penas dabit: ac ſi Chriſtum
occiderit punietur Si xp̄i cru
cifixoribus in pena ſimil᷑ erit:
qui indigne hoc eſt i mortali
quolibet exiſtens acceſſerit: qđ
de illo ſentiendū eſt: qui in mr̄l
tis ⁊ aſſiduis mortalibus ma
nens: non ſolū manducat: ſed
eciam ſceleſtis manibus confi
cit ⁊ tractat: Audi quid mihi
dixerit nonn9 ceſarius mona
chus noſter: quondā abbas
prumie.

¶ Capitulum. iiij.

LOquēte me ait tempore
quodā cū quodā ſacer
dote de pctīs: ille nō ꝯfitēdo ſꝫ
pctā ꝑuip̄dēdo. Rn̄t. Si pctā
ſic hōmes dicūt ſūt pctā ⁊ tāꝫ
grauia nūq̄ ſaluari poterit aīa
mea. Quare inq̄t: qꝛ in hac no
cte dormiui cū legitima cui9dā
et hodie celebraui tres miſſas

Erāt autē in eadē nocte dūplex
feſtiuitas. ſcꝫ dominice diei ⁊ ſcī
Laurencij mrīs. ¶ Nouicius
Stupenda ſunt que audio. ſꝫ
miror valde ꝙ de⁹ tm̄ i ſe cōtēp
tū poteſt ſuſtinere ¶ Mōch⁹
Si deus in pctīs ſtatim occide
ret pctōres nō hodie tam inue
ros haberꝫ pfeſſores Vis ēgo
audire rem horrendā de ſacdo
te hmōi: in quo ⁊ mīari poteꝰ
ineffabileꝫ paciam dei ? ¶ No
uici⁹. Volo ⁊ audire deſidero
qꝛ dīna pacīa ꝑ maxime nob̄ ē
nccāria. ¶ Ca. v.

Ominus Cōrad⁹ quon
221 dā epūs Halbſcedenſ ā
nō pteito retulit nob̄ hiſtoiaꝫ
ſatis mirabileꝫ: quam cōtigiſſe
dicebat aō paucos annos in
regno frācie Erat ibi ſacerdos
q̄dam: qui in ipſa nocte nata
lis domini trāſire debebat ꝑ bre
ueꝫ campū de vna villa ad ali
am: ut ibidem ſm ꝯſuetudinē
matutinas diceret miſſaſqꝫ ce
lebraret Ope dyaboli ut credi
tur iuxta villā ſoli ſola mulier
occurrit: ⁊ qꝛ ſine teſtē fuit ſo
l⁹ cū ſola peccauit. ꝑpetrata cul
pa tam nepharia: nō eū retrax
it a maiori cōtēptu accuſatrix
conſcīa. ſed magis timens hūa
nam verecūdiā: ꝙ dīnā vindcāꝫ
ecclīam intrauit dictiſqꝫ matu
tinis miſſaꝫ de nocte i pmo gal
li cātu ſm morē ſolemnit̄ icho
auit. Tn̄ſſbſtāciacōe facta pa
nis videlicꝫ in corp⁹: ⁊ vini i ſā
guinē xpī: colūba niuea ipō ſa
cerdote aſpiciente ſup altaē de
ſcēdit. totumqꝫ ebibens quod
erat in calice: roſtro ſuo hoſtiā
tulit ⁊ auolauit. Vidēs iſta ſa
cdos ſatis ⁊ ſi nō ſalubrit̄ ē ter
ritus: ⁊ q̄d facēt nō parꝫ ꝑplex
us. canonē ꝓpter populū circū
ſtantē ꝙtuꝫ ad verba ⁊ ſigna
compleuit. ſed frcū canonis ca
ruit. Poſt miſſam decantatis
laudibus: cū miſſam demāe di
ceret: eo ꝙ nō haberet qui vicē
ſuam ſuppleret. eadē colūba ho
ra q̄ pri⁹ iterꝫ venit. ſacramen
tum abſtulit et receſſit. ¶ No
uicius. Quare exemplo Abra
he nō abegit eā ? ¶ Mōchus.
Tal̄ colūba nō fuit: que repel
li aut teneri poſſꝫ. Puto eā ſimi
lē fuiſſe illi colūbe: que i iorda
ne vidente Johāne ſup verticē
domi reſedit. ¶ Nouici⁹ Quid
ſeciendū eſt de illa colūba Eāt
ne ſpūſſanct⁹ ? ¶ Mōchus.
Nequaꝙ. Sed indiciū pn̄cie
ſpūſſancti. Peracto eni miniſte
rio ad q̄d a ſpūſancto fuerat
creata: in piacentē materiā eſt
redacta. Natura dīnitatis non
poteſt ocul̄ corpalibus videri.

nō aūribūs aūdiri: nō manibꝫ
tangi. In ſubiecta creatura ut
ē ignis ⁊ columba: ſepe viſus ē.
¶ Nouiciꝰ. Quid poſtea egit
ſacerdos? ¶ Mōchus. Non
ceſſauit a p̄ſumpcōne ſua: ſed
tercō accedēs ad altarē celebra
turus miſſam de die: ꝑ eandem
columbam eo mō quo p̄mo ⁊ ſe
cūdo ei puer natus ſacramētū
corpis ⁊ ſanguinis ſui ſbtrax
it. Tādem in ſe miſer reuerſus
⁊ de culpa licet indignꝰ dei tn̄
grā cōpunctus: venit ad quen
dā abbēm ordinis nri ꝯfeſſio
nem ei faciens tanti pcti. Expo
ſuit ei oēm ordinem rei cū mul
tis lacrimis videlicet q̄ꝛ indig
ne tercō repulſus ſit a dīnis ſa
cramentis. Abbas vero ſic̄ vir
prudēs ⁊ diſcretus: contritum
eū ex toto corde ꝯſiderās: virtu
tem contricōis ꝓbarē volēs dā
dā pniāꝫ ſuſpendit: ⁊ ut ocius
iret celebrare p̄cepit. Ille vero
q̄i deo obediēs ꝯfeſſori ſuo: cū
multo timore ⁊ lacrimis ad alta
re miſſam celebraturꝰ acceſſit:
quē pius dn̄s q̄ nil horrodit q̄
fecit: ſꝫ diſſiſat pctā hoim ꝓpt̄
pniāꝫ mirabilit̄ letificauit. An
horā ſupcōis columba rediens
tres hoſtias: q̄s ſingillatī tule
rat ſil' roſtro deferēs corpali i
poſuit: ⁊ triū miſſarū liq̄rē de

guttuē ſuo calici immiſit ac rēceſ
ſit. Videns hec pbr gaudio re
pletus ē maxīō: grās agēs deo
qui facit mirabilia mag̃ ſolus
Reūſuſqꝫ ad abbēm dīnā ei cō
ſolacōem recitauit: ⁊ ut ab eo
in mōchū reciperetur hūilit̄ ſup
plicauit. Cui rn̄dit abbs. Nō
te hoc tpe ſuſcipiam: ſꝫ volo ut
marē tnſeas: ⁊ ꝓ pctō tuo tribꝫ
annis in hoſpitali infirmātibꝰ
ſeruias. Si tūc reūſus fueris:
nullā a me repulſam pacieris
Volebat. n. ut ꝑ laborē tāti iti
neris ⁊ picula maris penā pcti
deleret: ⁊ paupes infirmoſqꝫ
ꝓpter opera miſcdie ſibi intceſ
ſores facerꝫ. Fecit ille qd̄ abbs
precepit: ⁊ poſt tres annos re
uertēs habitū religiōis in eiꝰ
domo ſuſcepit. ¶ Nouiciꝰ. Fe
lix pctm̄: cuius occaſiōe tātus
pctōr ad tm̄ peruenit bonum.
¶ Mōchꝰ. Licꝫ mortal' noxa
in ſe valde ſit mala: aliqn̄ tam̄
ꝑ occaſiōem q̄buſdā efficitur
bona id v ē tilis. Timore enim
pcti q̄nqꝫ homo a mltis: ymo
ab oībꝫ pctis liberat̄. Dū enī
penā imminētē timet: ꝯfitetur et
dolet ⁊ ꝑ penitētiā totum delet
¶ Nouitius. Bene hoc qd̄ di
cis cōcedo: qꝛ ſi vnā deformem
maculā in veſte mea videro: oc
caſione illiꝰ totā veſtem lauo

Monachꝰ. Hoc tñ ſcire de
bes ꝗ quãqꝫ deus pctã dimittit
mortalia: et nõ quedã venialia ſꝫ
non dimittit aliqđ veniale niſi
ſimꝉ dimittat quodlibet mortale.
Nouicius. Quo hoc fit nõ
intelligo. Monachꝰ. Que
dã ſũt venialia ut ẽ nimiꝰ affectus
parentum circa liberos: de quibꝫ nõ
pñt dolere: nec ea pñt dimittẽ.
et idcirco eis in pñti nõ remittũ
tur. Sꝫ quicquid de venialibꝫ fiat:
hõ prudens de mortalibꝰ caueat
ꝗ cũ p ſe poſſit cadere: nõ tam
per ſe valet reſurgere. Quis ſcit
ſi deus lapſo dignetur porrigere
manũ ſubleuãtẽ. hoc eſt gratiã il
luminantem? Quidã cadũt
ut Judas: et nõ reſurgũt. alij ut
Petrus cadũt: et fortius reſur
gũt. Dicã tibi de hijs teſtimonia
veriſſima: et tãto tibi eẽ debent gra
tiora: quãto ſunt recenciora.

Recitauit mihi frater ca. vi
Bernardꝰ monachꝰ no
ſter de quodã homie diuitis cuiuſ
dã villico: q ſatis grauiter cecidit
et poſt lapſũ ſurgere nõ voluit
Et ideo forte nõ voluit: ꝗ non
potuit. Reuerã nõ potuit: ꝗ do
nũ contricionis in corde nõ fuit
Nomẽ homĩ Hildebrãdꝰ habitãs
in villa quadã dyocesis Traie
cteñ: q dicitur Holchoyn. die
quadã ſiluã cũ alio quodã cõ
ciue ſuo intrauit: quẽ ſuadente
dyabolo cum ſoli eẽnt occidit
Fuerãt aliqñ inter eos inimicicie
ſꝫ tunc tpis penitus erãt ſopite
Reuerſo Hildebrando in villã:
interrogabãt eũ amici occiſi vbi
eſſꝫ. Qui rñdit neſcio. Expectã
tibꝰ illꝭ die illo et altero: cũ nõ
rediret: q iam redire non potu
it. ſuſpectũ hñtes iã dictũ Hil
debrãdũ ꝑpter antiqs inimici
as. corã iudice in cãm traxerũt
crimẽqꝫ homicidij impoſuerũt.
Quo timide negãte cepit ipſa
facies eius ꝓdere et cũ inſtantibꝰ
illꝭ iam negare non poſſet con
feſſus ẽ ꝗ hoiem occidiſſꝫ: ſta
tim data ſup eũ ſnia. pene rota
li adiudicatus ẽ. Cũqꝫ ducere
tur ad mortẽ ſacerdos eiuſdem
ville noie Bertolphꝰ cũ alio
ſacerdote q vocabatur Johes
germão fris ſup dicti Bernar
di: aduocato ville: utpote virũ
honeſtũ traxerũt in ptẽ: ſatis di
ligenter eũ monẽtes de ofeſſioe
atqꝫ contricõe cordis. Et qm mi
ſer hõ p ſe ſurgere non potuit:
nec manũ in ſe ſubleuantẽ ſenſit
miſerabiliter rñdit. Quid mĩ poſ
ſent illa ꝓdeſſe? Hõ ei dãnatꝰ
ſum Reuerã rñdit ſicut hõ indu
ratus et deſpatus: ſimilꝭ illi q di
cebat. Maior eſt iniqtas mea
ꝙ ut veniam merear. Et ait illi

ſacdos. Adiuro te ꝑ ꝑrēʒ ꝛ f. ꝛ
ſ. ſ. ut īfra hos dies. xxx. m̄ appe
as ꝛ fine ōm̄ picl'o vite mee de
ſtatu tuo me ↄtifices. Rn̄t. Si
m̄ licueit: libēter hoc faciā. Sic
qꝫ rotali pena plex9 de tormen
to corpis trāſiuit: ad tormētuʒ
eterne dānacōis. Nocte qua
daʒ infra ſtatutū tēp9 Bertol
pho dormiēte i ſtr̄tu ſuo: tāt9
eē cepit cir̄ domū fragor arbo
rū: tā vehemēs flatus ventoꝝ ut
ipſa aīalia ſtupent: ꝛ vix ſuis
locis infra clauſtra ſtabuli reti
neri poſſent. Expgefact9 Ber
tolph9 reſpexit ad oſtiū dom9
ꝛ ecce ianue q̄i vi ventoꝝ ipul
ſe apienbātur: viditqꝫ Hilde
brādū in camio ardēte reſidētē
ſibiqꝫ celerius ꝓpinquātē. Ter
ritus aūt ſup̄ mod̄ ſe ſignauit
ꝛ ut ſtaret ſb̄ inuocacōe dn̄i
nois p̄cepit. Ecce hic ſuʒ ſicut
ꝓmiſi inq̄t. Sciſcitante illo de
ſtatu ſuo: rn̄t. Eternalit̄ dāna
tus ſū: eterniſqꝫ incēdijs ꝓpt̄ de
ſpacōeʒ maxime deputat9. Si
ſcd̄m tuū ↄſiliū egiſſeʒ pniaʒ: per
penā tpalē euaſiſſeʒ et̄naʒ. Nō
eīn punit de9 bis in idipm. Ho
aūt ſcito: qꝛ ſi nō fuiſſeʒ viu9 a
te adiurātus ne tibi mortu9 no
cerē: malo tuo huc aduenisseʒ
Cōſulo tibi: ut vitam tuā emē
das ne poſt hanc vitaʒ ſimileʒ

penam recipias. Erat aūt idem
Bertolphus ſacdos nōie: ſʒ
nō re. Nā vſqꝫ ad illō temp9 ſi
ne ordine pſbiterij celebrauit
Qui cū adhuc miſeꝝ ampli9
interrogare vellet rn̄dit. Nō
licet m̄ hic diucius morari: qꝛ
multi demōes foris ante oſtiū
pſtolātur reditū meū. Hoc di
cto ſtatim ipulſus ꝛ expulſus
cum ſtridoē ꝛ vlulatu maximo
ab eo diſceſſit: trāſienſqꝫ ſecus
ſtabulū animalia ſicut prius i
ſtuporē ꝛ cōmocōem ↄuūtit.
Bertolph9 vero timore tā hor
rende viſiōis ſecl'm deſeruit: et
in domo quadaʒ ordinis nr̄i q̄
vocatur Herſethuſin r̄ligiōis
habitū ſuſcepit. Abbas loci il
lius eoqꝫ intellexiſſʒ eū viruʒ eē
lr̄ātū ꝛ eloquētem: ut ei ad or
dines liceret accedere ſatis apō
dominū papā Innocētiū labo
rauit: ſʒ optinere nō potuit. An 1219.
hoc bienniuʒ ſicut mihi retulit p̄
or de campo: in manu quā extē
derat temere ad archā dei: mor
bo qui antrax dicitur punitus
eſt. Que cum ei quaſi p reme
dio eoqꝫ morbus ſerpēs ſit ab
ſcideretur nihil illi pfuit: ymo
dolori dolor additus morteʒ
ei pocius accelerauit. Voluit
eum dominus ut ſpero punire
in pſenti: ne puniret in futuro.

Ecce iſte villicus cecidit a non
ſurrexit. Si nō cecidiſſʒ: neqꝫ q̄
damnatus fuiſſʒ. Nouicius.
Ex huiꝰ pena ꝑpendo: q̄ ꝑicu
loſū ſit in mōꝛtli manere pctō.
Mōchus. Scias nō ſolum
eē ꝑiculoſum: ſʒ a dampnoſū. ꝑi
culoſum ē. q2 ſicut febris acuta
ſeb3 ad moꝛtē: ita mōꝛtle pctm̄
ad gehēnā. Dampnoſum autē:
q2 q̄cq̄d interi pctōꝛ boni facit
totum ꝑdit. Nihil inde eterne
mercedis cōſequit̄. Nouici
us. Uero eciā vtrū caſus ſit
ex culpa hominis peccātis vl̄ ex
occaſiōe grē recedētis. Mō
chus. Neqꝫ q̄ homini ſb̄trahit̄
grā: niſi pꝰ ꝑcedat culpa. alio
qn̄ merito refūderet̄ pctm̄ i au
ctoꝛē grē deū. Nouiciꝰ. Pla
cet qđ dicis. Mōchus. De
lcāt te audiē adhuc de alio q̄
dā miſero q̄ ꝓpt̄ ſuā culpā penā
in gehēna ſibi prepatam vidit
atqꝫ ab iſeris rediens penitere
otēpſit. Nouicius. Eciam.
Capitulū. vij. Mōchus.

1200 EO tēpe quo mgr̄ Joban
nes Xātēs ſcolaſticus:
a magiſter. Oliuerꝰ Coloiēn̄
ſcolaſticꝰ: crucē con̄ ſarracēos
ꝑdicarēt in dyoceſi Traiecten̄
ſic retulit ſupdcīs Bernardꝰ
q̄ tūc tpis collega fuit eiuſdeʒ
Oliueri a coopatoꝛ i ꝑdicacō

ne. Erat ibi q̄dā ruſticus: ſi bn̄
memini noīe Godeſcaldus ope
vſurarius. Iſte cū ceteris nō ex
deuocōe ut poſtea patuit. ſʒ ex
circūſtātium iportuna ammōi
cione: crucē ſuſcepit. Cū diſpē
ſatores ex mādato Innocētij
ꝑpe. pecuniā3 redēpcōis collige
rēt a ſenibꝰ paupib3 a īfirmis
ide3 vſurarius ſe paupem mēti
ens: cuidā diſpenſatoi cir̄ ſum
mā qn̄qꝫ talētoꝝ dedit. Talicꝫ
dolo ſacdotē circūuenit. Teſta
ti ſūt poſtea vicini eiꝰ q̄ dediſſe
potuiſſʒ. xl. marcas: nec tn̄ exhe
redaſſʒ liberos ſuos qđ ipē ptē
debat. Deus autē q̄ falli nō po
tuit: eius fallatie poſtea tribili
ter cōcluſit. Sedebat miſer in
tabernis deū ꝓuocās: eiuſqꝫ pe
grinis exprobrās in hūc modū
Uos ſtolidi mare tn̄ſibitis ſb̄
ſtantiā vrā3 expēdetis. Uitāqꝫ
vrām multis ꝑicul̄ exponetis.
Ego vero cū vxoꝛe a liberis me
is domi reſidēs: ꝓpt̄. v. marcas
quib3 redemi crucē meā ſimile3
vobis habebo mercede3. S3 iu
ſtus dn̄s ut palā oñder3 q̄ tu3
placēt laboꝛ a expēſe pegrinā
tum: a q̄ tū eius ocul̄ diſplice
ret dolus ac blaſphemia detrh̄e
tis: hōīem miſerrimū tradidit
ſathane vt diſcēt n̄ blaſphēare
Nocte q̄dam doꝛmiente eo cū

vxore ſua in ꝓprio molendino
domui ſue cōtiguo motū q̄i ro
te molentis audiuit. Clamās
q̄ꝫ puerum dixit ei. Quis ad
miſit molendinū? Vade vide
quis ibi ſit. Juit puer ⁊ rediit
nimio enim horrore percuſſus:
procedere non potuit. Cui do
minus. Dic: quis eſt ibi? Re
ſpondit. Tantus horror ad
oſtium molendini me inuaſit
ut compelleret redire. Et ille.
Eciam ſi dyabolus ibi ſit. ego
vadam ⁊ videbo Jniectaq̄ꝫ to
ga ſcapulis eo ꝙ nudus eſſꝫ:
ad molendinum venit. oſtium
apuit introſpexit: in quo horrē
dam viſionem vidit. Stabāt
ibi duo equi nigerrimi ⁊ vir q̄
dam deformis eiuſdem colo
ris iuxta equos. Qui dicebat
ad ruſticum. Feſtina. aſcende
equum iſtuꝫ: quia propter te
adductus eſt. Expalluit ille ⁊
contremuit. quia iubentis vo
cem minus libenter audiuit.
Cunq̄ꝫ ad talem obediencia̅
imparatus eſſꝫ. iterato clamat
dyabolꝰ. Quid tardas? Pro
iice veſtem ⁊ veni. Erat autem
crux quā ſuſcepat: eideꝫ veſti aſ
ſuta. Quid plura? Virtutē dy
abolice vocis ꝑ deſpaciōeꝫ i cor
de ſuo ſentiēs. ⁊ iaꝫ reſiſtere nō
valens. veſtem reiecit in molē

dinū itrauit equū ꝑmo dyabo
luꝫ aſcēdit. Aſcendit ⁊ dyabo
lus equū alterū. ⁊ ſꝫ multa ce
leitate ſiml' deducti ſunt ad di
uerſa loca penaꝝ. Jn quib; hō
miſer prēm ⁊ mrēm miſeābilit'
vidit. alioſꝫ plurimos quos de
functos ignorauit. Vidit ibi
eciam quendā honeſtum mili
tem nuper mortuū Helpā noi
ne de Riminge burgrauiū in ca
ſtro Hurſt vacce furēti inſidē
tem aduerſo corpoē. ita ut dor
ſum haberet ad cornua vacce.
Que hūc illucq̄ꝫ diſcurrebat.
et crebris ictibꝰs dorſum mili
tis cruentabat. Cui cū vſurari
us dicēt. dn̄e quaē ſuſtietis tā
taꝫ penā? Rn̄dit Vaccā iſtā ra
pui ſine mīa cuidam vidue ⁊
iō ſine mīa oportet me ab illa
penam hanc ſuſtinere Oſten
ſa eſt ei in eiſdem locis ignea
ſedes in qua nulla potuit eſſe q̄
es ſed ſeſſio penalis ⁊ pena in
terminabil'. Dictumq̄ꝫ eſt ei.
Modo reuerteris in domum tu
am: poſt tres autem dies exu
to corpe reuerteris in locum tu
um ⁊ mercedem tuam accipies
in ſede iſta. Mox a demone re
ductus et in molendino depo
ſitus. pene exanimis relictus ē
Jnuentus ibi ab vxore ⁊ fami
lia atq̄ꝫ in lectum deportatus.

cū requirerēt vbi eēt vel vnde ve
niret rn̄dit. Ad loca infernalia
ductus fui ⁊ hec atq₃ hec ibide₃
vidi. Oſtendit mihi in eiſdem
locis ductor me⁹ ſedē vnā ⁊ dix
it q̄ m̄ foret prepata: ⁊ q̄ pt⁹
tres dies receptur⁹ eēm merce
dem meā in ea. Vocatus ē ſb̄ ce
leritate ſacerdos rogatus ab
vxore: vt puſillanimē cōforta
ret. deſpatum erigeret ⁊ ad ea q̄
ſunt ſalutis hortaret. Quē cū
ſacerdos monēt ut contricōnē
habere₃ de pc̄tis ſuis: ⁊ ut purā
faceret confeſſiōe₃ dicēs. nemi
nem debere de dei mīa deſpare.
rn̄dit. Quid pſūt verba iſta?
Nō poſſum oteri ſupfluū iudi
co cōfiteri. Qd̄ de me diſpoſitu₃
eſt: nccē eſt ipleri. Sedes mea
pata ē: poſt terciū die₃ illuc veni
am. ⁊ ſm qd̄ geſſi: i ea recipiā
Sicq₃ ſine contricōe. ſine con
feſſione. ſine viatico ⁊ ſacra vn
ctōne: tercio die defunct⁹ in ifer
no ſepultus ē. Sacerdos vero cū
eccāſticā ei negare₃ ſepultura₃
ab vxore ei⁹ corruptus in cimi
terio ſepultus ē. Propt qd̄ po
ſtea in ſinodo Traiectenſi accu
ſatus: pena neſcio q̄ mulctat⁹ ē
Vix ſunt tres anni elapſi: ex q̄
iſta contigerūt. Ecce iſte ſic ſu
pior cecidit: ⁊ minime ſurrexit
¶ Nouicius. Videt mihi aliq̄d

hrē ſignacōnis: q̄ in vacca in
q̄eta penā ſuam miles recepit.
vſurari⁹ vero in ſede: q̄ ſignū ē
quietis ⁊ ſtabilitatis. ¶ Mō
chus. De⁹ ſm qualitatē ⁊ mo
du₃ pc̄ti ipm punit pc̄tm. Mi
les iſte q̄ vaccā rapuit: in vac
ca pc̄tm luit hoc de q̄litate vac
ca q̄pter paſcua p diuerſa pra
ta diſcurrit ⁊ aſſidua pc̄iſione
recreſcencia gramina depaſcit.
Vacca ipſa ſua inq̄etudie ⁊ de
paſtiōe nobiles ⁊ aduocatos
tempis nr̄i deſignat. q̄ domos
⁊ agros ſbditoꝝ hoſpitando
depaſcūt: ⁊ p aſſiduas exactō
nes quas in illos faciūt in ſba
recreſcere non ſinūt. Iſti p̄ domi
bus in penis ſilabūtur ⁊ ſic mō
alios agitant. ita ipi cu₃ p̄do cō
milite exagitabūtur. hec de mō
dcā ſint. Vſurarius vero q̄ do
mi q̄ete reſidēs pecuniā ſuā ad
vſurā dedit: in iferno ſedē igne
am recepit. Dn̄ aūt eadē ſedes
ignea fuit: q̄ ſicut ignis ſtipu
lā ita vſura paupm deuorat ſb
ſtāciā. ¶ Nouici⁹. ¶ Ca. viij

Videtur m̄ vſura pc̄tm eē
multū graue: ⁊ ad emen
dandū difficile. ¶ Mōchus.
Iuſte moueris. Nō ē aliqd̄ pec
catū: n̄ qnq₃ q̄eſcat. Vſura vo
nunq̄ a pc̄to ceſſat. Dormiēte
dn̄o ſup ipa nō dormit: ſ₃ ſeper

creſcit ⁊ aſcēdit. Difficilis ē ad
emendādū. q2 deus nō dimit
tit reatū: niſi reſtituat̃ ablatū.
Fornicator. adult̃. homicida.
piurus. blaſphem9: mox ut de
pctis ſuis ꝯterūtur: indulgen
tiā a deo conſequūtur. Uſurai
us vero licȝ de pctis ſuis doleat
tñ ꝙ diu vſurā tenet cū poſſit
reſtituere nil ꝯſequit̃ indulgē
tie. ¶ Nouiti9. Quid ſi iā vſu
rā ꝯſumpſit. vel liberis diſtribu
it: nil habens ꝑter poſſeſſiōes
iuſtas? ¶ Mōch9. Illas tene
tur vendere: ⁊ rapinā reddere.
¶ Nouiti9. Quia epi qui ſūt
etiā ꝑlati ⁊ ſpectatores vſurā
riis ꝯicāt: ⁊ ad ſepulturā xpi
anā recipiūt: idcirco multi ſūt
hodie. ¶ Mōch9. Si ſolumō
vicia ſibi cōmiſſorū diſſimula
rēt: ⁊ nō eis ſimilia facerēt to
lerabile eēt. Quidā epōꝝ tā gr̃
ues in plebē ſibi ſbiectā hodie
faciūt exactōes: ſicut pſone ſe
culares. Iſti ſūt ſicut male ma
le valde. valde timendum eſt
talibus: ne ſibi cathedras ꝑpa
rēt. iuxta ſedē vſurariorū i inferno
q2 vſura ⁊ exactōnes violente
nil aliud ſunt ꝙ rapine. ¶ No
uicius. Quomō valere poſſent
membr̃: vbi tam infirma ſunt
capita? ¶ Monachus. Occa
ſione huius ſedis recordor cu

iuſdā parabole a quodā epiſco
po dicte.

¶ Capitulum. ix.

IN wormacia ante paucos an
nos quidā epūs fuit nomine
Lupold9: ſolo quidē nomine
epūs. ope autem tyrānus. hic
cū eēt vaniſſim9 nihil in ſe ha
bens pietatis. nil religioſitatis
dicebat ei quodā tēpe germa
n9 ſuus vir nobil̃ domine epi
ſcope multū ſcandaliſatis nos
laycos veſtro exemplo. Anꝗ
eētis epūs: aliqͩ deū timebatis
mō nil prorſus de illo curātis. Cui
ille rñdit. Frat̃ duo vicini erāt:
ex quib9 vn9 exemplo alteri9
peccauit. Mortui ſunt ambo ⁊
deducti in infernū. Cū eēnt in
tormentis vn9 alteri dicebat.
Ve tibi: q2 tuo exēplo ꝓuoca
tus ad pctm̄ merui hunc locū
Cui alter: bone vicine ſi placȝ
tibi amplius ſedes mea: trade
mihi illam ⁊ ego dabo tibi me
am. Sic dico vobis frater qñ
venerimus ad inferos. ſi videbi
tur vobis ſedes mea honorabili
or: aſcendite eam et recipiam
veſtram Rñdit ille. Mala con
ſolacō hec. Iſte Lupoldus ita 1200
dyabolicus erat: ut tpe ſciſma Pantaleonis
tis qd̄ erat int̃ duos rēges Otto
nē. ſ. ⁊ Philippū: cum ſibi vſur
paſſet epatū Maguntineñ. eiꝰdē

Philippi auctoritate ⁊ multis i
tercet̄ bell': nō parcēt eccl̄ijs nō
cymiterijs. Et cū milites ſui ei
dicerēt dn̄e nō licet nob̄ ſpolia
re cymiteria: rn̄dit. Si oſſa mor
tuoꝝ tollitis: tūc p̄mū cymite
ria ſpoliatis. Qui cū eēt p̄uatꝰ
ab officio ⁊ bn̄ficio ab Innocē
cio papa ꝓpt̄ inuaſionē iā dc̄i
ep̄atus: auxilio Philippi fretꝰ:
collecto exercitu ꝓfectꝰ eſt i ytali
am ip̄m papā debellare. Quē
etiā i diuꝰſ locis: qđ dictu horri
bile ē: ardētibꝫ candel' excoica
uit. Poſtea vero mortuo imꝑa
toris Ottonis: officio ⁊ bn̄fico
reſtitutus ē. Vir iſte ſepe ⁊ val
de ut iā dcm̄ eſt cecidit: neſcio
vtꝝ ſurrexit in fine p̄ ꝯtricionē.
Neſcio ꝯlegacō i q̄ hoīeꝫ depo
ſuit mlte diſſencōis ſeminariū
fuit. Nouiciꝰ. Sepe quoſ
dā vidi cadere ⁊ per pniaꝫ reſur
gere. ſꝫ ꝙ q̄dā forciꝰ reſurgāt:
ꝓbari in vellem exēpl'. Mō
chus. Ca. x.

99 Annꝰ mō viceſimꝰ ē ſcđs
plus vel minꝰ eo tempore
quo ad ordineꝫ veni: q̄ fuit ab
incarnacione dn̄i. M. cc. vno mi
nus. in quo tale quid a viris re
ligioſ ⁊ litātis ut ſunt abb̄es ⁊
ſcolaſtici ꝯtigiſſe pariſiꝰ veraci
ter intellexi. Erat ibi iuuenis q̄
dā v̄ ſtudio. q̄ ſuggerēte hūa
nī generis inimico talia q̄dam
pctā ꝯmiſeāt q̄ obſtāte erube
ſcētia. nulli hominū ꝯfiteri potu
it. Cogitās tn̄ q̄ mal' prepata
ſūt tormēta gehēne: et que bo
nis aſcondita ſunt gaudia per
hennis vite: timens etiā q̄tidie
iuditiū dei ſup ſe. intus torq̄ba
tur morſu conſcīe: ⁊ foris tabe
ſcebat in corpe. Quid plaꝰ? Tā
dem miſerāte deo timor ille ſer
uil' verecūdiā; vicit. que ſic ſe
ta filiū caritatē inducere conſue
uit. Veniēs ad ſcm̄ Victorem
p̄orē vocauit. ⁊ ꝯfitēdi grā
veniſſꝫ indicauit. Ille patus ad
tale officiū ſicut ōnes ſunt fra
tres eiuſdē mōſterij ſtati venit
in loco ad hoc deputato ſedit:
p̄miſſaqꝫ exhortacōne iuueneꝫ
ꝯfiteri volentē expectauit. Mi
ra res. Tantā hora eađ pius do
minꝰ: cuiꝰ natā bonitas ē. cuiꝰ
voluntas ptās eſt. cuiꝰ opus
mia ē: cordi eius ꝯtulit contri
ciōem: ut quociēs ꝯfeſſionem
inciperet. tociens ſingultibꝫ int̄
cepta vox deficeret. In oculis lac̄
me. ſuſpiria i pectore. ſingultꝰ
erāt in gutture. Hec ut vidit p̄
or dicebat ſcolari. Vade ſcribe
pctā tua in cedula: et defer ad
me. Placuit ꝯſiliū iuueni abijt
ſcripſit. die alterā redijt. ⁊ ſi cō
fiteri poſſꝫ iteꝝ tētans: ut p̄us

defecit. Et cū nil pficerz cedulā
p̄oꝛi poꝛrexit. legit pꝛioꝛ: ⁊ ob
ſtupuit. Dixitqꝫ iuueni. Nō ſuf
ficio tibi ſolus dare cōſiliū. Vis
ut oſtendaꝫ abbati? Et licētia
uit ei. venit pꝛioꝛ ad abbatem
⁊ poꝛrexit cedulā legendā: reꝫ
ei p oꝛdinē exponēs. Quid deīn
de geſtū ſit audiāt peccatoꝛēs ⁊
cōſolētur deſperati ⁊ recreentur.
Moꝛ. n. ut abbas cartulaꝫ ad
legendū apuit. Totā eius ꝯti
nentiā deletam inuenit. Imple
tum eſtqꝫ in eo: qđ dominꝰ per
Yſaiā dicit. Deleui ut nubē iniq
tatem tuam: ⁊ vt nebulam pec
cata tua. Et ait abbas pꝛioꝛi.
Quid legā ī cedula iſta? Nihil
in ea ſcriptū ē. Hec ut pꝛioꝛ au
diuit: cedulā ſimł cum abbate
reſpexit: dixitqꝫ ad illum. Sci
at p certo p̄rnitas vr̄a ſupradi
ctū iuueneꝫ in hac cedula ſcrip
ſiſſe peccata ſua: ⁊ cū a me fuiſ
ſent lecta. vobis eciā donaui le
gēda. Sꝫ ut video miſericoꝛs
deus: qui maximā iuuenis ꝯtri
cōnem attendit culpā iam ſuf
ficient' punitā iuſte deleuit. De
letio ſiquideꝫ to ciꝰ ſcripti. abo
liciōem ſignat to ciꝰ delicti. Et
aduocātes ſcolareꝫ ꝯſiderūt ce
dulam dicentes eius pctā dimi
tus eē deleta. Quā cum pſpexiſ
ſet ⁊ ex ſignis bene cognouiſſꝫ

in tm̄tuꝫ coꝛ eius ex magnitudi
ne gaudiȷ̄ ē dilatatum: in quā
tum pꝛius ex magnitudine tri
ſtitie fuerat anguſtiatū. Et nł
lā ei iniūgētes ſatiſfactōeꝫ mo
nuerūt: q̄tinus deo de pceptis
beneficiȷ̄s grās ageret: atqꝫ de
cetero caucius viuerꝫ. Ecce iu
uenis iſte ut ſatis videtur ante
ruinā impfectus fuit: cecidit: ⁊
pfectus ſurrexit. ¶ Nouiciꝰ. In
quo fuit pfectus? ¶ Mōchꝰ.
In caritate. ¶ Nouiciꝰ. Que
pfcīo eſt caritatis? ¶ Mōchꝰ
Qn̄ mēs nō ē ſibi ꝯſcia alicuiꝰ
pcti moꝛtał. ſiue vēiał: libā nō
ſolū a culpa: ſꝫ eciaꝫ a pena. Et
puto ſi ſeped cūs cleicꝰ deceſſiſ
ſet ī tali ſtatu minime ſeſiſſꝫ pēaꝫ
purgatoꝛiā. qꝛ pfcā caritas cō
ſūit plurībū: ⁊ ſtipulā. culpā: ⁊
pēaꝫ. Hec ē opinio mł toꝝ. Aliȷ̄
dicūt eciā viros pfcīſſiōs ſecuꝫ
trahere fenū ⁊ ſtipulam. ¶ No
uiciꝰ. Miroꝛ q̄re nō fuerit pec
cata eiꝰ deleta: anq̄ p̄oꝛi eēnt
ꝯnſa. ¶ Mōchꝰ. Ne ſupflua
videretur ꝯfeſſio: ſine cuius de
ſiderio nulla ſit remiſſio. Ipſa
eciam cōfeſſio ꝓpter erubeſcen
tiā. maxima ps eſt ſatiſfcōnis.
Nā in p̄mo ꝯtricionis pūcto di
miſſa fueāt ei culpa deinde ꝯtri
cione inardeſcente ⁊ confeſſio
ne accedente deleta eſt ⁊ pena.

Nouicius. Nō miror minꝰ cō
triciōem huiꝰ hominis q̄ꝫ Ma
rie: cui tm̄ lacrimāti et nil dicēti
voce ſaluatoris dcm̄ ē. Dimiſſa
ſunt ei pctā m. q. d. m. Mō
chus. Ex quo mōnicōem feciſti
Marie magdalene: dicā tibi de
mira ↄtricōe cuiuſdā mulieris
luxurioſe: in q̄ nris tpib; xpūs
nō minora oſ̄ndit grē ſue mira
cula: q̄ꝫ oli in Maria. Ca. xi

In diuerſ locis a diuerſ perſo
nis hoc q̄d dicturꝰ ſum audiui
Añ hoc q̄driēniū eo ſi bn̄ me
mini āno quo defūctus eſt In
nocēcius papa. mulier q̄dam
igne libidinis ſuccēſa ꝓprium
adamauit filiū: de quo cōcepit
et peperit filiū alterū. Terrore
tā nepharie cōmixtiōis pcuſſa
quolib; momēto timens ſe tra
di ſathāe: vel morte ſbitanea
interire deo miſerāte de ſatiſfcō
ne anxiari cepit. Prebito priꝰ
conſilio ſacdotis ſui. infantulū
ſecū tollens: ita enī mihi dictū
fuiſſe puto: Romā venit. et cū
multa iportūitate dni Innocē
cij pape. ocul ſe ingeſſit. cū tā
tis lacrimis et clamorib; cūctiſ
audientibus faciēs confeſſiōꝫ
ut ōnes verterꝫ in ſtuporē. De
ſtauit in brachijs ifantē: ↄmiſ
ſi facinoris teſtē. Vidēs dns pa
pā mulié tantā cōtricōem: et
ↄfeſſiōꝫ pñtēs mia motus ſup eā
ſic prudēs medicꝰ volēs infir
mā plene et cito ſanaē. medici
nā ecīā contricōe ꝓbaē p̄cepit
Vt in tali veſte ibi appareꝫ in
q̄ li venerat ad filiū cū peccaret
Illa confuſiōem eternā tēpali
anteponēs mox exiuit: veſtes
poſuit. in camiſia rediȷt. et q̄ꝫ pa
tiſſima foret ad ōnem ſatiſfcō
nem in tali obedīa ſatis oſ̄dēs.
Cōſiderās vir btāiſſimus tali
obedie. tali verecūdie. tali peni
tentie. nullius pcti penaꝫ poſſe
rſiſtere. corā ōmib; dixit ad mu
liēm Dimiſſum ē pctm̄ tuū. va
de in pace. Et nil āplius iniūxit
ei. Audiuit hec q̄dam ex cardi
nalib;. et cū phariſeo con̄ ipaꝫ
murmurās. iudiciū eiꝰ repheh
dit dicēs. ad tātam culpā tam
breuem pniāꝫ minꝰ ſufficientē
Cui ille rñdit. Si ego iniuſte
egi. cū muliere iſta. et iſuffitiēs
eſt eius corā deo pniā. ptātem
hēat dyabolꝰ ingrediendi cor
pꝰ meū et coraꝫ ōmib; me vexet.
Si vero tu iniuſte me repheh
dis ſile tibi fiat. Stati dyabo
lus cardinalem eūdeꝫ vexare ce
pit: p cuius vexaciōem pfectaꝫ
mulieris pniam deus palā oñ
dit. Tandē oim orōne purga
tus cardinal didicit in ſua vex
acōe. diuine miſericordie de ceto

nō oblatrare· Ecce mulier iſta
ſic ſupͦ dc̄us clericus infirma ce
cidit ꝛ ſamſſiā ſurrexit· ¶ No
uici⁹· Mag̃ dei clemētia: q̄ tā
magnū pc̄tm̄ cui pn̄ia debetur
xv· ānoꝝ: tā breuis delʒ contri
cio ¶ Mōchus· Delʒ pc̄tā mlˀ
to maiora· ¶ Nouitius· Que
ſunt illa? ¶ Mōch⁹ Ydolatria
hereſ abnegacō creatoris Iſta
ſunt ex inſania dyabolica pc̄tā
vero carnalia ex īfirmitate hu
mana· Nō ad mitigandā iraʒ
dīnam in emendacōe defūcto
rū dꝛ: licet tibi peccauerit nō ta
mē te negauit· ¶ Nouiti⁹ Ro
go ſi noſti aliquē qui deum ab
negando cecidit: ꝛ per contrici
cōnem ſurrexit: exempli cauſa
manifeſtes ¶ Mōchus

¶ Capitulum· xij·

A· 1215 Infra hoc q̄nquēniū iuxta flo
reffiā cenobiū ordinis p̄mon
ſtratenſ in dyoceſi Leodienſi
adoleſcēs q̄daʒ nobilˀ hītauit:
cui patˀ moriēs utpote vir mḡ
nus ꝛ potens multas diuitias
reliquit· factus miles idē iuue
nis ut gloriā ſibi cōquirēt tem
paleʒ: in breui ad magnā dedu
ctus eſt paupertatē· Cauſa· n·
laudis hūane torneamētis to
tus deditus erat· hyſtrionibus
larga manu ſua tribuebat· Et
q̄ ad tales effuſiōes r̄ditus
ānuū min⁹ ſufficiebāt: hēdita
tē patˀnā vendere cōpellebatur
Erat autē in pximo manēs mi
les quidā diues ꝛ honeſtus: mi
niſterialˀ tam· Huic iuuenis iā
dict⁹ allodia ſiue feuda ſua p
tim vendebat· ptī in vadimōio
expōebat· Et cū iā nō haberet
q̄d venderet vel exponēt cogita
bat exulare · tolerabilius iudi
cans inter extraneos mendica
re· q̄ꝫ iter notos ꝛ affines ege
ſtatis confuſionē ſuſtinere ha
bebat autē villicū hōmem qui
dem malignum· nomine nō re
xp̄ianum· ꝛ demonum miniſte
rio totum mancipatū Videns
hic dominū ſuum triſtem ꝛ tri
ſticie nō ignorās cauſam· dice
bat ei· domine vultis diues fie
ri? Rn̄dit· Libentˀ diues fiereʒ·
dūmō ipē diuicie eē poſſent cū
deo Et villic⁹· Nolite tiere Se
q̄mini tm̄ me· ꝛ bn̄ erit vobis·
Statī ſecutus ē mileʒ tanq̄ ſ
pentis voce Eua· q̄ ſibulū aucu
pis auicula in laqueū dyaboli
celerius deponēdus· Et duxit
eum in ipſa nocte per q̄ddam
nemus in locum paluſtrē· ꝛ ce
pit quaſi cū aliquo habere ſer
monē Cui iuuenis· Cū quo lo
q̄ris? Rn̄dit domino ſuo villi
cus ille iniquitatis· Tacete tm̄
vos· nec ſit vobis cura cū q̄ loq̄r

Cūq3 ſcdo loquētur ⁊ iuuēis
iterato ſciſcitaret᷑ rn̄dit. Cum
dyabolo. Et cepit iuuēis nimis
horrere. Quē nō concutēt hor
ror tali loco. i tali hora ⁊ de tali
ſmōe? Dicebatq3 villic᷒ dya
bolo. Dn̄e ecce vir hūc nobilē
dn̄m meum adduxi grē veſtre
maieſtati veſtre ſupplicans. ut
veſtro auxilio p̄ſtinis honorib᷒
atq3 diuicijs reſtitui mereat᷑.
Ad quē dyabolus. Si m̄ volu
erit ēē deuotus ac fidel᷑: dabo ei
diuicias magnas: inſup addā
gloriā ⁊ hōres quales nō hue
rūt prēs eius. Rn̄t villicus libē
ter vobis obſequioſus erit ⁊ fi
del᷑. ſi talia fuerit cōſecutus. Et
ille. Si voluerit iſta a me oſeq̄
abrenūciare dz i iſtāti altiſſimo
Qd cū iuuenis rediret ⁊ facere
rēnuēt. dicebat ei hō ille p dicō
nis Quid tietis v bulū vnū? Di
cite: abrenūtio. Tādē miſer Ju
uenis a villico pſuaſus creato
rē ſuū ore negauit: manu exſa
ſtucauit: dyabolo hoīuz faci
ens. Hoc ſcelere ppetrato. dya
bolus adiecit. Adhuc opus i
pfectū eſt. Eciā abrenūtiare d3
matri altiſſimi Jlla ē. n. q maxi
mū nob infert damnū. Quos
filius p iuſticiā3 ab ijcit: mater
q3 nimis miſericors ē ad indul
gentiā reducit. Sibulauit ite
rū ſerpens in aure adoleſcentis
ut dn̄o ſuo in hoc obediret: ut
ſicut filiū ita eciā ⁊ mrē3 abne
gar3. Ad qd verbu3 iuuenis ni
mis expauit: turbatuſq3 ſupr
modū. Rn̄t. Hoc nunq̄ faciā3
Quare inq̄t feciſtis qd mai᷒
ē? Facite nūc qd min᷒ eſt. Ma
ior eſt creator q̄ creatura. Et il
le. Nunq̄ eā negabo. Eciā ſi me
oportuerit hoſtiatī mendicare
p oms dies vite mee. Et nō ac
q̄euit. Sicq3 infecto negocō ā
ho reuerſi ſunt: nihil q̄dem hō
ris cōſecuti: ſed maximo peccati
pondere grauati. villicus ſuadē
do Juuenis conſētiendo. Pergē
tes vero ſiml᷑ venerūt ad quā
dā ecclam: cui᷒ ianuā cāpanai
us exiēs reliqueāt ſemiclauſā.
Mox iuuenis deſiliēs de equo
cōmiſit eū villico dicens. Expe
cta me hic: donec reuertar ad
te. Et intrās ecclam an ortū au
rore pſtrauit ſe an altaē: ⁊ ex i
timo corde ipſam mrēm mie ce
pit inuocare. Erat aūt ſup idē3
altaē ymago ipīus virginis ⁊
matris puer Jheſum in ſinu te
nēs. Et ecce meitis ipius p̄cla
riſſime ſtelle mais: ver᷒ lucifer
oriri cepit i corde ſe pdicti ado
leſcētis. Tantā ei dn̄s apt᷑ ho
rē matris quā n̄ negauerit cō
tricōem donare dignatus eſt:

ut ꝑ fletu rugiret ⁊ ꝑ planctu
nimis clamoꝛib⁊ eccłiam replēt
Eadē hora ſupdict⁹ miles qui
oīa eius bona habebat: dn̄o
ut credit nutu ad eandē eccłiaȝ
diuertit. ⁊ cū videret apertam
putās ibi dīna celebrari: maxi
me ꝓpter clamoꝛes intrinſecus
ſolus intrauit. Inueniēſq₃ corā
altari iuuenē ſibi bene notū la
crimātem: ⁊ putās q₂ ſuā ſolū
modo deflēt calamitateȝ: retro
quādaȝ colūnam ſeceſſit: rei exi
tum expectans Cūq₃ terribilē
illaȝ maieſtatē quā negauerat
nominare vel inuocaē nō aude
ret: ſȝ tm̄ piiſſiām eius genitri
cē lacrioꝝ vocib⁊ pulſaret vtro
q₃ audiēte ꝑ os ymaginis ſue
beata ⁊ ſingulaꝛis xp̄ianoꝝ ad
uocata filio loq̄batur ī hec ver
ba dulciſſiē fili miſerē huic hoī
Puer vero mri nil rn̄dit: faciem
ab ea auertens. Cūq₃ iteꝝ roga
ret: hominē ſeductum aſſerēs.
matri doꝛſum vertit dicēs. Nō
iſte negauit me q̄d ei faciam?
Poſt hec verba ymago ſurrex
it: pueꝝ ſup altare poſuit: cuiuſ
q₃ pedib⁹ ſe ꝓna pſtrauit. Et
ait. Rogo fili ut ꝓpt᷑ me dimit
tas ei pct̄m h°. Mox īfans ma
trem eleuās: rn̄dit illi. Mater
nunq̄ꝫ tibi aliq̄d negare potui
ecce ꝓpt᷑ te totum dimitto. Pri

us dimiſerat culpā ꝓpter cō
tricōnē: deinde penaȝ peccati ꝓp
ter matris interceſſiōeȝ No
uici⁹. Quare tam durus tam
dilecte matri fuit? Monach⁹
Vt iuueni oſtenderȝ q̄ntuȝ ī ſe
peccaſſȝ: ⁊ ut ꝑ dolorē cordis ā
plius in ſe pct̄m ipm puniret.
Surgens autē iuuenis exiuit
de eccłia: triſtis quidē de culpa:
ſȝ hylaris de indulgentia. Exi
uit poſt eū ſepdict⁹ miles latē
ter: ⁊ quaſi rem ignoraȝ que
ſiuit. q̄re tam humidos et tam
tūidos ocłos haberet? Reſpō
dit de vento eſt. Et ille. Domie
nō me latet cauſa triſtitie vr̄e
habeo. n. vnicam filiā: ſi vultis
illā ducere in vxoꝛeȝ oīa veſtr̄
vobis cuȝ illa reſtituam: inſup
⁊ diuiciarū meaꝝ heredem vos
conſtituā Adhoc iuuenis let⁹
effectus. Reſpondit Si hoc fa
cere dignaremini plimū mihi
placēt. Reuſus miles ad vxoꝛē
ſuā rem ei ꝑ ordinem retulit cō
ſenſit illa: nupcie celebrantur.
iuueni ſb noie dotis oīa ſua r̄
ſtituūt Adhuc ut puto viuit
viuūt ⁊ ſoceri p⁹ q̄ꝝ moꝛtē eo
rū hēditas ad ipm reuertetur
Nouici⁹ Vltū iuueis iſte re
grāri tenet᷑ btē vgini q₂ ꝑ ipſā
meruit remiſſiōeȝ pctoꝝ inſup
⁊ cōſolacōem tꝑalīu₃ bonoꝝ.

Monāchus. Verū dicis qꝛ
ipa intercedēte dn̄s cordi eius
infuſit contricōem: p quā pcti
meruit remiſſiōez Pena eciam
pcti ipa intercedēte: iuuene au
diente: dimiſſa eſt. Ecce hō iſte
grauiſſime cecidit: ſꝫ ceteris de
q̄b9 ſupra dcm̄ ē celeri9 ſurrex
it. Cecidit intēpeſta nocte: ſur
rexit i mane. Nouici9 Quid
tibi vidr̄ de hiis q̄ in fine conte
runtur? Mōchus. Audi de
hoc nō meā: ſꝫ bt̄i Auguſtini ſe
tentiā. Ait eīn ſic Ca. xiij.

Si q̄s poſitus in vltīa ncā
tate voluerit accipe pn̄iaꝫ
et accipit et mox reconciliatᷣ et
hinc vadit fateor vobis nō illi
negam9 qď petit: ſꝫ nō p̄ſumi9
qꝛ bn̄ hinc exijt. Si ſecur9 hic
exierit: ego neſcio. Pn̄iam daꝛ
poſſumus: ſecuritatē vero non
Nūq̄d dico dānabitur? Sed
nec dico liberabitᷣ Vis ergo a
dubio liberari: age pn̄iam duꝫ
ſan9 es. Si ſic agis dico tibi:
qꝛ ſecurus es. qꝛ pn̄iam egiſti.
qn̄ peccaꝛ potuiſti Si vis age
re pn̄iaꝫ qn̄ iā peccaꝛ nō potes
pctā dimiſerūt te: nō tu illa Itē
due res ſūt. aut ignoſcitur tibi
ā nō ignoſcitur. Qď hoꝝ tibi
ſit futuꝝ: neſcio Ergo tene cer
tū et dimitte icertum.

Capitulum. xiiij.

Dicā tibi quid an̄ paucos
ānos cōtigit in domo nr̄a
Conuſus q̄dam Henricus noi
ne: homo ſenex et bn̄ ingreſſuꝫ
p̄or oim̄ conuſoꝝ: pctm̄ qď dā
dimiſeāt: qď nunq̄ abbi neqꝫ
priori neqꝫ alicui ōfeſſus fueāt
Sepius tn̄ ſolitus erat cōfitei
et videbatur nob oibꝫ q̄ vir ſā
ctus eēt et multū r̄ligioſus Cū
iam i extremis laboraꝛꝫ: idē pec
catū dn̄o Danieli tūc p̄ori nr̄o
cōfeſſus ē. Et ſic nob poſtea re
tulit ut nos cautos reddēt: tā
graue eāt pctm̄ q̄ oīo damna
tus fuiſſꝫ ſi tacuiſſꝫ. Nouici
us Quid ſentis de ſaluacōe h9
hominis? Mōchus. Sicut
Auguſtinū lego ſēſiſſe. Si cō
trici o eius fuerit i caritate: ſal
uatus ē. ſin autē dānatus Qui
ſero penitꝫ: oportꝫ nō ſolū time
re iudicē ſed diligere. Noui
ciūs Meruit ergo vigilādo. ie
iunādo. laborādo. obediēdo ali
iſqꝫ opibꝫ iuſticie: q̄ diu in illo
mōdli fuit? Mōchus. Neq̄
q̄: qꝛ opera extra caritatē facta
mortua ſūt: et nunq̄ r̄uiuiſcūt
Ve ergo illᷣ qui quotidie i dei
ſeruicō mortificātur: et n̄l inde
mercedis in vita et̄na cōſequū
tur. Multi iſta ignorāt de fina
li pn̄ia plurimuꝫ p̄ſumētes: ne
ſciētes pn̄iam q̄ in fine agitᷣ ut

ſupdictum eſt tam incerta; eē
Dicam tibi tam̄ exempla de du
obus: ex quib9 vnus in fine fi
cta; alter verā egit penitētiam.

Capitulum. xv

Pariſius in eccleſia ſancte
dei genitricis Marie Ca
nonicus nup obijt: qui multa
hn̄s ſtipendia delicatiſſiē vixe
rat. Et quia ex delicijs maxime ex
hijs que ad gulā ptinēt libido
naſcitur: nata nutritur: et quo
tidianis eius incitamētis aug
mētatur. Idē iuuenis valde tui
cam carnis ſue maculauit et tā
illo q̄ alijs ſuis pctīs irā dei in
ſe puocauit. Tandē p īfirmita
tem tactus timore mortis con
feſſiōem fecit peccata defleuit et
emēdacōem pmiſit. viaticum
accepit inunct9 eſt homine; de
poſuit. Cui9 corpus utpote vi
ri nobil' diuitiſq;: cu; magna
pōpa ſecularis glorie tumula
tus eſt. Et erat ī illa die tāta ſe
renitas vt ipē aer eius obſequi
is famulari videret'. dixerūtq;
homines adinuicē. Multa bō
pſtitit deus hoī iſti. nihil ei defu
it hor; que homo xp̄ianus ha
bere debuit: dn̄icis ſacrm̄entis
munitus ē: aer in ei9 morte ſere
nat9 ē: cū maḡ gloria ſepult9
eſt. Sed hō videt in facie. deus
autē ītuetur cor. Poſt paucos
dies cuidā ſibi valde familiari
appens dicebat. ſe eē dānatu;
Cūq; miraretur ille et expauc
ſceret. penitentiā eius et cōfeſſi
onē. ſacrā eciā cōmuniōem et i
unctōnem commemorans rn̄dit de
functus. vnū bonū mihi defuit
ſine quo nullū bonū q̄ enūata
ſunt mihi pdeē potuit. Quid ē
illud inqt? Rn̄dit mortu9 Ve
ra contricō. licet. n. deo pmiſeri
conſilio confeſſoris mei cōtinē
ciam. ſiue alia q̄ ſalutis ſūt. tn̄
dicebat in conſcia. q2 ſi cōualu
eris obſeruare nō poteris. Et
q2 corde magis declinabat ad tn̄ſ
greſſiōem q̄ ad voti obſeruaci
onē nulli9 pcti meruit remiſſio
nē. De9 reqrit fixum ppoſitū pe
nitendi. Ecce hominis hui9 pe
nitentia ſera fuit et ficta. nec ta
mē fuiſſet ſera ſi fuiſſet vera. No
uitius. Nō mirabor āmodo pe
nitentiā ſerā vix eē verā. Mo
nachus. Plures ſunt in ſeculo
quos ego bn̄ noui qui tempe
infirmitatis cū timerent mori.
ſe inter manus abbis reddide
runt. et cū conualuiſſent tranſ
greſſores voti fcī ſunt. ca. xvi.

Anno pterito apud Bū 1221
nā vicū dyoc. colonien̄ſ.
vagus clericus quidam Nico
la9 nomine: quem vocāt archi
portā. i acutis grauit' laboraūit

⁊ cū mori timeret tā p ſeipſum
q̄ p canonicos eiuſdē eccl̄ie: ut
in ordinē ſuſcipet̄ apud abba
tē nr̄m obtinuit. Quid plura?
Cū multa ut nobis videbatur
contricōe tunicā īduit: quā fa
cta criſi celeri9 exuit. ⁊ cū q̄dā
irriſiōe p̄ſ̄ciēs aufugit. ¶ No
uicius. Multi ſūt pctōres qui
contricōez hrē nō p̄n̄t: ⁊ de ipō
dolent. Quid ergo ſētiendū ē
de tali dolore? Mōchus. Tal̄
dolor meritorius nō ē. q2 ſine
caritate. preparat tn̄ aliqn̄ viam
caritati. caritas ⁊ peccādi volū
tas ſimul ineē nō p̄n̄t Quid de
tali dolore ſcūs Bernardus ſē
ſerit: verb̄ ⁊ exēplo illius doce
beris. ¶ Cap. xvij.

199. Retulit m̄ frat̄ Godefrid9
mōchus nr̄ quōdā ſcola
ſticus ſcī Andree ī Colonia. cu
ius in ſupiori diſtin. iij. ca. mē
cionem feci: tale q̄d contigiſſe
in ciuitate Remenſi. Eo in q̄t tē
pore quo Remis fui in ſtudio
cū dn̄o Philippo poſtea Colo
nienſi archiepō. cuius mgr̄ et
pedagog9 erā. contigit ibidem
militē quendā infirri vſq3 ad
mortem. Inſtinctu dyaboli idē
miles ſi bn̄ memini. hēbat auū
culi filiā cōcubinā. cui tāto con
glutiatus fuerat amore. ut nō
ām̄ōicōe nec excoicacōe neq3

aliq̄ verecūdia hūana poſſz vel
vellet ab ea ſepari. Timore āt
mortis vocauit ſacdōtem ſatis
purā ⁊ cū lacrimis de ōmbz ſu
is pctis illi faciens confeſſiōez
Quem cū ſacdōs moneret ut tā
illicitā abiurarz cōmixtiōez: ip
ſāq3 pſonā cognatā ſuam. Rn̄
dit. Dn̄e nō poſſuz. Et ille. Si
in tali volūtate mortuus fueris
gaudio celeſtis vite p̄uaberis
⁊ eterna tormēta te ſuſcipient
Milite in ſua obſtinatia pſeue
rāte receſſit ſacerdos cū corpoē
dn̄i. qd̄ ſecū detulerat ad cōicā
dū infirmuz. Nutu dn̄o extra
domū ſacdōti occurrit ſanctus
Bernardus abb̄ Clareuallis.
Quem cū interrogaſſz q̄re infir
mū nō cōicaſſz: cāq3 q̄ nota
erat ōmbz intellexiſſz. ait ſacdō
ti. Reuertere mecū ad infirmum
Reuerſi ſunt autē. Cū ſcūs vir
militi iā morituro q̄ ſalutis erāt
ſuaderet ⁊ ille p̄ter iſtā ſolā rē
iā dictā ī ōmbz obediaz ſpōdēt
nouiſſime ſb̄iūxit. Nunq̄d nō
doles q2 nō potes hrē volūtatē
recedendi ab illa? Rn̄dit. Dn̄e
valde doleo me de hoc nō poſſe
dolere. Audito hoc verbo abb̄
mox dixit ſacerdoti ut corp9 do
mini daret infirmo. Mira res.
Statī ut ſaluator intrauit. fcā
eſt ſal9 illi domui. Ab illa enī

tota tam pfecte mutata ē volū
tas eius pueꝛſa:ut āpliꝰ odi
ret quā illicite amauerat:ita ut
ſcō viro cū multis lacrimis di
cēt. Grās deo qui me liberauit
qꝛ mō libentiꝰ viderē bufonē
q̄ꝫ illā. Sicq; in bona cōfeſſio
ne ꝛ pfecta cōtricōe migrauit
ad dn̄m. Nouitius. Miroꝛ
vtꝝ contricōem illā meruit p̄
dicto doloꝛe:ſiue dn̄ici coꝛpis
pticipacōe. Monachꝰ. Xpc
in ſuo ſacramēto ad iuditū in
trat:niſi grā eius p̄cedat. Puto
enī ꝓpter oraciones viri ſancti
grām xp̄i abiſſum coꝛdis eius
illuminaſſe. doloꝛē ſterilē fecū
daſſe. ne et vir btūs iudicaret̄
de p̄ſumpcōe. cū moꝛientis pra
creſcerē in ſua damnacōe. Ecce
hōmis huiꝰ contricō ſiue pn̄ia
multū fuit ſera cū pene moꝛti cō
tigua erat. tn̄ teſte ſancto abbe
p cuiꝰ meritū illā creditur ha
buiſſe. Nouiciꝰ. Reuera iu
ſtoꝝ pn̄ia moꝛientib; multū
ē neccāria. Monachꝰ. Hoc ſā
ctus Gregoꝛiꝰ māifeſtat in q̄
dam Omel. loquēs de quodā
puerſo iuuene. qui ſe deuoran
dū draconi clamabat. quē frm̄
circūſtantiū orō fugauit. cū con
tricōnis grām infirmo optinuit
Audi adhuc de quodam viro
ſeculari: cuiꝰ ɔtricō final̄ tā va
lida et tā verꝭ ſiſſia fuit ut p eā nō
ſolū meretur remiſſiōe; pctōꝝ
pmo eciā gloꝛiā miraculoꝝ.

Capitulum. xviij.

Ante hoc triēniū defunctus 1219 vel. 1217
eſt Philippus comes na
murcenſ vir potēs ꝛ nobilis.
filius Baldewini comitis flan
drie. Anq̄ī moꝛeretur tātā ei cō
tulit dominus in infirmitate cō
tricōnem. ut tal̄ contricō non
cēt viſa in aliquo homine nr̄is
tempibus. Quatuoꝛ abbatib;
oꝛdinis noſtri ſimul̄ ꝛ ſepe ɔfeſ
ſionē ſuam facere cōſueuit. i tn̄
tum ſe accuſās. tn̄ plāgēs. ut
omnes ad lacrimas ꝓuocaret
Nec ei iſta ſufficiebāt. qn̄ laq̄
um collo ſuo inicēt. rogaretq;
cōfeſſoꝛes ſuos ut ſe traherēt in
plateam dicēs. Sic canis viri
dignū ē ut moꝛiar ſic canis. Fi
lias frīs ſui baldewini comitis
q̄ꝫ ſecūs fuerat rex grecie tradide
rat regi Fracie. cuiꝰ filiā duxerāt
vxoꝛē. Quidā dixerūt ꝙ vendi
derit eas. De q̄ fcō plimū dole
bat. Deportari ſe fecerāt in pau
prīmā domū citatis ſue i q̄ pau
p ſpū migrāuit ad dn̄m. Volēs
āt piꝰ dn̄s tātā eius remuerarē
ɔtricōē miacul̄ eū gl̄ificarē dig
tus ē. tq̄ dilc̄ ɔfeſſoꝛē. Sepul
tus i eccīa ſcī albai mr̄is i q̄ ipē
inſtituerat ɔuentū canonicoꝝ

de ſuis iuſtis redditib; eis ſtipē
dia adhuc ſanus ordināſ:tā
tis vſq; hodie ſignis choruſcat
ut de ꝛ̄motis regionib; infirmi
aduenietes ad eius tūbā:ſaita
tem recipiāt ipſāq; terrā circa
ſepulchꝝ effodiētes ſecū ꝑ be
nedictōe deportēt. ¶ Nouiti⁹
Miror vtꝝ grām tātā merue
rit cōuerſacōe:vel finali contri
cōne? ¶ Mōchus. Satis pu
to ꝙ caritatē habuerit an̄ ſuā
infirmitatē.qꝛ ſatis erat māſue
tus ⁊ hūil. S; vix aliquis ē q̄
nouerit ei⁹ vitā ⁊ extremā peni
tētiam:qñ magis hāc gloriā
miraculoꝝ aſſcribat extreme q̄
maxima fuit contricōni ꝙ p̄ſti
ne conuſacōi ¶ Nouiti⁹ Vide
tur mihi ꝙ multū apd̄ deū; va
leāt lacrime ɔtricōnis. ¶ Mō
chus. Quāti ſūt apud deū va
loris:quātiue pōderis :ſbiecto
tibi exēplo demrābo. ¶ Ca.xix

TEmpe ſciſmatis qd̄ fuit i
ter Alexādꝛ ⁊ Calixtū:
ſb Frederico impatore.q̄ ei⁹ dē
ſciſmatis auctor eāt ⁊ defenſor
compellebātur oēs ecc̄ie p vni
ſum orbe; romanū lr̄is impiali
b; iurare fidelitate; ⁊ obediam
Calixto q̄m ipē papā creaueāt
Reſiſtētes vero iuſſi ſūt exula
re. Cum hmōi lr̄ē exhibite fuiſ
ſent ꝯuentui de Hēmerode:fra
tres vnanimi cōſilio dicent ſe
neq̄ꝙ velle recedere ab vnitate
p̄ceptū eſt eis ut celeri⁹ exirēt
de Rēno impio. Viri illi virtu
tis dīnū timorē minis rgijs an̄
ponentes:cū iā res ſuas ⁊ veſti
menta ſarcinaſſent:ordīatiq;
fuiſſent in diuerſas domos reg
ni Francoꝝ:dicebat vn⁹ eoꝝ ve
nerabili ſacdoti Dauid mōcho
ibide;. Pat̄ ignoras qꝛ oms mi
grabim⁹ de loco iſto? Ita.n.in
tētus erat celeſtib;:ut q̄d in ex
terioꝛib⁹ ageret̄ p̄rſus ignoā
ret. Cui cū mirāti ⁊ intꝛoganti
cām:ille negociū totū explica
ret:maximā in dn̄o hn̄s fiduci
am. Vir btūs rn̄dit. Cōforta
mini frēs.nō.n.deſeret dn̄s ſpe
rantes in ſe. Anthiphonā q̄ in
nocte dicet̄ ſup magſicat for
tit̄ ⁊ cū lacrimis cātate:⁊ dn̄s
cōſolabitur vos Eāt aūt dn̄ica
an̄ aduentū:in q̄ An̄.eſt ſuper
magnificat: Qui celoꝝ contines
thronos:⁊ abyſſos intueris.
terrā pugno cōcludis:exaudi
nos in gēitib; nr̄is Ipſe vero ſā
ctus intrās oratoriū effudit ai
mā ſuā in orōne:cū multis lac̄
mis dīnā interpellās clemētia;
Acq̄eſcētes ei⁹ conſilio frēs eā
de Antiphonā tn̄to intēti⁹ cāta
bāt:qn̄to forti⁹ cātantes āgu
ſtia p̄mebat:et ad cātandum

incitabat. Flexꝰ pius dominus
lacrimis ſeruoꝝ ſuoꝝ: impera
toris cor mutauit: et miſſe ſūt
littere ſub feſtinacōe vt mane
rēt: orarētq; ꝓ imperio. Ex hijs
poteris colligē: q efficaces ſint
in auribꝰ dei lacme ɔtricōis
¶ Nouiciꝰ Poteſt quis alteri
tales optinere lacmas: meritis
ſiue precibus? ¶ Monachꝰ Q
alij alijs huiꝰmodi grām op
tinere poſſint a deo meritis. ha
bes ſupius capitulo tertio vbi
apoſtata mōchꝰ meritis pris
et hoſpitis ſui ſācti Bernardi
p lacriās ɔtritōis iuſtificatus
eſt Aliud habes exemplū in ca
pitľo. xvij. Vbi miles apd re
mis in eiꝰ pn̄cia ɔicās: meritis
ipiꝰ ꝑ donū ɔtricōis cū i maxi
mis pctis eſſ; meruit illumina
ri. ꝑ nullo hoꝝ dicit oraſſe Itē
q qdā alijs lacrimas contrici
onis: qbus pctā ſua diluant i
petrare valeāt. diuerſ tibi oſtē
dam exempl. ¶ Ca. xx.

1222 Retulit nobis hoc āno do
minus walterus abbas
Vilarienſ te teſte: q mōchuſ
qdā cū mittētur ab abbe ſuo
ad cenobiū qdā ſcīmonialiū
ordis nr̄i: rogaueritq; vnā ex
eis: quā ap̄lioris meriti apd de
um ſpabat: ꝓ ſe orare. Rn̄t illa
Quid vultis ut orē ꝓ vobis?
Et mōchus. Volo ut optieas
a dn̄o. ter mihi in ebdōda ad
ſolemnes vigilias hoc ē feria ſe
cunda. feria qn̄ta: et ſabbo: qn̄
longiores ſunt vigilie: ſpālem
grāz lacrimaꝝ et deuocōis Cui
illa conſtant ꝓmiſit: q hoc ei
optinēt. Reuſus mōachus ad
clauſtꝝ ſuū: grāz ꝓmiſſaz ſtās
ad vigilias expectauit et i eiſdē
noctibus ꝑ oracōnes ſcē illiuſ
mulieris a domino copioſe lac
mas percepit. Illa per ſpūm in
telligēs ſe exauditam. eidē mō
cho per quēdā clericū familia
mandauit: et q iam grām per
cepiſſ; ꝓmiſſaz: nūtiauit. Cum
vero abb eiuſdē domꝰ iā dcāz
grām ꝓ edificacōe clerico reci
taret: ſcripſit ille dicēs ſe eo mľ
to melius ſcire: ut pote q ab ip
ſa audierit: q talē grāz impetra
re potuit. Recitauit nob et ſile
huic idē; abb in ſua ſcā iocūdi
tate dicēs. Vos non eſtis ſan
cti: ego aliquid referam vobis
de ſanctitate mea ſic incipiēs.

¶ Capitulum. xxi.

Cum intellexiſſem ſupra
dictum mōchum graciā
illam lacrimaꝝ percepiſſe a fe
mina tali religioſa: rogaui ab
batē meū tūc recent factꝰ mō
chꝰ. ut liceret mī tales viſitare fe
minas: et ɔceſſit mihi ſtatim.

veniẽs itaq; ad domũ cuiuſdã
honeſte matrone Brabãtie ho
ſpitandi grã. cum itellexiſſ; de
ſideriũ meũ dixit in ioco. Quid
q̃ritis videre iſtas begias? vul
tis ego oſtendã vob mulierem
bonã: q̃ q̃cq̃d vult optiet a do
Rñdi. Talẽ multũ deſiderio vi
dere. Et ſtatĩ ad v̓bũ eius muli
er q̃dã de cubiculo ſuo egreſſa
veniẽs ad me: cepit mecũ loq̃.
In cui⁹ aduentu cũ m̃ ſẽtirẽ gr̃
ciam adẽẽ: rogaui eã ut oraret
ꝓ me. Que cum dicerẽ q̃d vol
tis ut orẽ; ꝓ vob? Rñdi: ut poſ
ſim deflere pctã mea Et illa nũ
quid nõ eſtis monach⁹? Qui
pctã ſua nõ põt deflere. mona
ch⁹ nõ ẽ. Et cum inſtarẽ qtũs
mihi grãm hãc optineret Rñt
Ite abũdãter hebitis. Proxiã
nocte orãs an̄ lcm̃ meũ cu; de
pctis meis cogitarẽ. nec tñ mu
lieris ꝓmiſſum min⁹ attẽderẽ;
cepi ita abundant̓ ⁊ ſupr̃ mo
rẽ ſolitũ flere pene vſq; ad me
diã noctem. ut tandẽ; timẽs ca
piti meo vix me cohibẽ poſſẽ;
a fletu. Que cum m̃ mãdaſſ; q̃
tali nocte grãm illã lacrimar̄
mihi impetraſſ;. iterũ reuerſus
ſũ ad ea; ⁊ ſciſcitatus ſu; ab ea
dicẽs. dicite mihi in caritate. q̃
lit̓ mihi optinueritis grã; illa;
Que rñt mihi ſub hĳs verbis

Primõ quidẽ dominũ durũ iue
ni. ſed dixi ei dñe nõ euades ma
nus meas. niſi mõchus ille de
at grãm lacrimarũ. Et ſtatĩ cõ
ceſſit tibi. Adiecit ⁊ terciũ exẽ
plũ de ſimili matia ¶ Ca. xxĳ.
Alio inq̃t tempoꝛe rogaui
vnũ ex mõachis nr̃is bo
ne opinionis virũ: ut rogaret
deũ ꝓ me. Qui cũ mihi dar; op
ciõem quid mihi vellẽ a deo im
petrari: volens ſermõis ei⁹ fidu
ciam ꝓbare rñdi ei volo ut op
tĩeas poſt miſſam grãm lacria
rũ. quib; pctã mea de plãga;.
Et ꝓmiſit mihi multũ ↄfidẽter
Seq̃nti die cũ poſt miſſa; mo
ram facerẽ an̄ q̃dã altare. ⁊ eſ
ſem ſolus in orõne. tanta mihi
affuit abũdãcia lacrimarum:
ut mirarer. Poſtea cũ vidiſſet
me ſupr̃dictus monach⁹ cor
pe quidẽ iuuenis. ſ; moꝛib; val
de matur⁹. cepit mihi ſignare
ſi bñ eſſ; mecũ. grãm notans
mihi collata;. Ego ſignũ eius
nõ intelligẽs. ⁊ an̄ poꝛẽ illum
ducẽs. q̃ſiui q̃d ſignaret. Qui
dixit mihi nunq̃d nõ copioſe
hodie habuiſtis lacrĩas? Quẽ
cũ iterrogaſſẽ; ſi vidiſſ; me la
crimãtẽ: rñt. Eſtis vos tã ſtul
t⁹ ↄputatis me vidiſſe? Ego
minui ſãguiẽ;: nec licuit mihi
dictis miſſis morari in oratoꝛio

Tūc iterrogatus a me quō in
grām candē optinuiſſet: rn̄dit
pene ſic̄ ſup̄ dicta mulier. Dn̄m
inquit. p̄mo duxi inuēi: ſed dixi
illi. Ecce dn̄e nō dimittā te: ni
ſi facias qd rogo. Hijs verbis
placatus exaudiuit me ❡ No
uitiꝰ. Miror bonitatē dei: q̄ co
gi pōt ⁊ vult a ſeruis ſuis ⁊ an
cill': quō pater dulciſſimus co
gi ſolet a filijs ⁊ filiabꝰ delica
tiſſime ab eo nutritis. ❡ Moa
chꝰ. Qui eum pfecte diligunt:
nullā ab ipſo in oracōnibꝫ ſuiſ
paciūtur repulſam. ſi tn̄ ſaluti
cōtrria nō fuerint. q̄ petuntur
❡ Nouitiꝰ Si cōfert alicui in
oracōe lacrimas vel alia bona
ſig̃ ɔtricōis. ⁊ vult illa ab ali
is videri. ē ne ei picl'oſū? ❡ Mō
chus. Scdꝫ intētionem orātis
pendet ſolucō huiꝰ q̄ſtiōis Si
ei placet ut alij lacrimas eius
videāt. qtūs per eas edificētur
ipē tn̄ humilitatē in corde cuſto
diat. meretur. Si autē deme
retur. ❡ Ca. xxiij.

Monachus quidā m̄gne
opiniōis rtulit mihi qn̄
eo nouicius fui. de quodā mo
nacho q̄ die quadā cum iace
ret in oracōne an̄ qdam alta
re dominꝰ ei tantam contuliſ
ſet grām lacrimarum: ut eciam
irrigarē terrā: ex imiſſione dya
boli ut poſtea patuit cordi eiꝰ
ſuborta ē inanis gloria: ita ut di
ceret intr ſe. Utinā videret ali
q̄s mō grām iſtam. Mox is q̄
imiſit affuit: ⁊ ad lacrimas eiꝰ
ſtans a latē diligentiſſime rſpex
it. Tn̄ ſigurauerat. n. ſe in ſpētiē
nigri monachi. leuās oculos
monachꝰ tā ex horrore mētis
q̄ nigredine veſtis. demōem to
cius ſupbie auctorē eē dephen
dit. ⁊ quē per viciū inanis glie
inuitauerat. per virtutē ⁊ ſignū
crucis fugauit. Ob hmōi picu
la iubentur a domino oratui in
trare cubiculū ⁊ claudere oſtiū
ſuper ſe. hoc ē vitare laudē hu
manā. ❡ Nouicius. Si noſti
adhuc aliqua de contricōe ex
empla. mihi ut ediſſerās obſecro
❡ Monachus. Cogitanti mi
hi de contricōne alia atq̄ alia
occurrunt exempla in quibuſ
Chriſtꝰ totius virtutis auctor
glorificetur ⁊ penitens omnis
conſoletur.

❡ Capitulum. xxiiij.

In ciuitate q̄dā āglie puella q̄
dā habitauit iudei cuiꝰdā filia ⁊
ſcdm genꝰ ſuū ſatis ſpecōſa hāc
iuuenis q̄dā clericꝰ epi eiuſdē
ciuitatis cognatus ⁊ ecclie maioris
canōicus ut vidit concupiuit ⁊
verbꝪ amatorijs ad cōſenſū ſue
libidinis cū multo laborē iclinauit

Ad cuius ãplexus dũ aſpirarꝫ
a nimijs incẽdijs eſtuans eam
quotidie ad cõmixtiõem ſolici
taẽt: rñdit illa. Patri meo mlt
tũ ſũ dilcã: q̃ ! tm̃ cuſtodit me
ut nec ego ad te: nec tu poſſis
veniẽ ad me: niſi in nocte ſexte
ferie que paſcha vrm̃ p̃cedit.
Tũc em̃ iudei laborare dicũtur
quadã infirmitate: q̃ fluxus ſã
guis dr̃. Cir̃ quã occupati: ali
is tũc min⁹ intẽdere pñt. Juue
nis hec audiẽs a ob amoris ni
mietatẽ pene racõne carẽs obli
tus xp̃iane relgionis imẽoꝛ do
minice paſſionis: nocte eadem
ad virginẽ venit a vſq; ad ma
tutinũ cũ illa dormiuit. Judeus
v̓o pr̃ puelle añ lucẽ cũ lumiẽ
cubiculũ intrãs venit ad lectuꝫ
filie: volẽs videre q̃uo iaceret:
vel ſi forte opiri neceẽ hr̃et. Vi
dẽſq; ad latus eius iã dom̃. Ju
uenẽ cubantẽ expauit a infre
muit: vtrũq; occidere cogitãs
Cognoſcẽs tñ ꝙ eẽt ɔgnatuſ
epi: tioꝛe illi⁹ manuꝫ cohibuit
a cũ mlta ira exclamauit Quid
facis hic o male xp̃iane? Vbi
ẽ fides tua? Vbi ẽ religio tua?
Traditus es iuſto dei iudicio
in man⁹ meas. Si nõ timẽꝫ do
minũ meũ ep̃m: mõ occiderem
te. Ille timens a veniã poſtulãs
cũ maxima cõfuſiõe eiect⁹ eſt

Die eadẽ cum ep̃s ſolemne offi
ciũ ad nonã eſſꝫ celebratur⁹ iu
uenis idẽ ut potẽ ebdomedari⁹
epl̃am lecturus: timuit cum tã
imunda cõſciã ad ſacrꝫ miſteri
um accedere a timuit ꝓpter no
tã alteri vicẽ die tali cõmittere
timuit tã turpe pccm̃ tã recent̃
p confuſiõeꝫ alicui apire. Et cũ
victus erubeſcentia ſacris veſti
bꝫ indutus corã epõ ſtaret i lo
co ſuo: ſupdictus iudeus multi
tudine iudeoꝝ ſtipatus cũ mg̃
no ſtrepitu intrauit eccãꝫ epõ
de ɔgnato ſuo facere volens q̃
rimoniã. Quẽ ut iuuenis vidit
a bene itelligerꝫ ad q̃d veniſſꝫ
cepit timẽ. pallẽ. tremere et di
cere deo in corde ſuo. Dñe de⁹ li
berã me in hac horã. a ego tibi ꝓ
mitto ꝙ de cetero te nõ offen
dã: ꝓmo de hoc pctõ tibi ſatiſ
faciam. Creatoꝛ pijſſimus qui
odit culpã a diligit naturam:
mox ut hominem cõtritũ vidit
a ɔfuſiõem quã tiuit in caput
infideliũ conuitit. Mirãti epõ ꝙ
q̃rerẽt iudei in eccãa. maxime ta
li die qñ xp̃iani repñtant dñi
ſui paſſiõem: annuit ut ſtarẽt
Ill̃ amplius ſe eius pñcie ige
rentibꝫ ſtatĩ ut oꝛa ad clerici ac
cuſacõem apuerũt: ꝓuati ſuis
vocibꝫ oms obmutuerũt. Videnſ
ep̃s iudeoꝛuꝫ cõtra ſe hypãcia et

nulla v̄ba ex eis reſonātiā· pu
tās q2 ad hoc veniſſent ut diuinis
miſterijs illuderēt: cū idignacōe
ōnes de atrio ecctīe expelli fecit
⁊ p̄cepit· Clericus vero diuinam
in ſe expertus clementiā· ſtatī cō
pleto officio acceſſit ad pōtifi
cē: cōfeſſus ē culpā· ſuſcepit pe
nitētiā· Eps dei miā admirās
⁊ glīficās: tū p magitudine mi
racl'i· tū p p̄mia cogiti· idē ſuaſit
ac pſuaſit ut puellā a ſe deflo
ratā p baptiſmi grām renoua
tam legitīe duceret: maleñs illū
ſic vir pius ⁊ iuſt9 eccliaſticis
carere bn̄ficijs: q̄ illā mltis ex
poſitā piculi i patriis manere
delictis· Cleric9 nō ingrāt9 diui
bn̄ficij ſatiſfacere cupiēs do p
pcō cōmiſſo· cōuſus ē poſtea
in ordine nr̄o· ſilit ⁊ eius inſti
ctu puella· Hec m̄ ſepius recita
uit q̄dā religioſus abb ordis
nr̄i· Ecce vides q̄ tum boni opa
ta ſit in hoc hoīe cōtricio· lap
ſū erexit· iudeos elingues fecit·
puellā īfidelē ad fidē pduxit.
¶ Nouicius· Bn̄ video admi
ror ⁊ gaudeo deiq3 bonitatē cir
nos in mltis cōſidero· ¶ Mō
ch9· Quia ſmo ē de iudeis vis
adhuc aliam audiē hyſtoriā
huic ex pte ſil'e3 ad hōrē3 fidei
nr̄e atq3 xpianoꝝ: confuſiōem
q3 iudeoꝝ? ¶ Nouitius Amā

mea ſunt talia audiē· ¶ Mōa
chus· ¶ Ca· xxv·

IN ciuitate ut opinor wormā
cia iudeus q̄dā manebat: filiā
hn̄s formoſā· Hanc iuuenis
q̄dam clericus viciō hītans
adamauit deuirgīauit ⁊ ipreg
nauit· Erāt· n· domus illoꝝ ſatis
cōtigue: ⁊ poterat idē clericus
ſine nota frequētius itrare ⁊ p
libitu loq̄ cū virgine· Illa intel
ligens ſe ocepiſſe dixit iuueni
Cōcepi· Quid faciā? Si cog
nouerit pat' me9: interficiet me·
Rn̄dit clericus· Noli timē· Be
ne liberabo te· Si dixerit tibi p̄r
tuus vel mat': q̄d ē filia? venter
tuus intumeſcit videris nob̄ con
cepiſſe· Rn̄debis· Si concepi
neſcio· Hoc ſcio q2 virgo ſum ⁊
nōdum viꝝ cognoui· Ego bn̄
agā cū ill' ut credāt tibi· Ille di
ligētiſſiē cogitās q̄liter liberāt
puellā hmōi truphā inuēit·
Tollēs arundinē in ſilēcio no
ctis ad feneſtrā camē: iux quā
illos dormire nouerat acceſſit:
⁊ v̄ba hui9cemōi p immiſſā fiſtu
lā ſibilauit· O iuſti ⁊ deo dilā
ꝑpis noīb3 eos exp̄mēs: gaude
te ecce filia vr̄a v̄go ocepit filiū
⁊ ipē erit liberator ꝑpli vr̄i iſrl'
Statiq3 paululū retraxit arū
dinē· Ad hāc vocē iude9 exp͛ge
fcū' excitauit vxorē ſuā dicēs ei

Nunq̄d nō audiſti q̄d nob lo
cuta ſit vox celica? Rn̄dit muli
er. nō. Et ille. Oremus ut ⁊ tu
audire merearis. Orantib; eis
clericus ad feneſtrā ſtās: ⁊ di
ligent q̄d loq̄rent auſcultās
⁊ poſt modulā eadē verba q̄ ſu
pr̄ repetiuit at; adiecit. Mag
nū debetis filie vr̄e honorem exhi
bere. magnā curā adhibere. et
cū multa diligencia ſeruaē pu
erū de eius virgīeo corpe naſci
turū. ipē enī Meſſias quē expe
ctatis. Illi exultātes ⁊ de ṙuela
cōe poſt repeticōem facti certi
ores: vix diē expectare potuer̄t
Puellā vero ɔſiderātes intume
ſcēte aliq̄ntulū vtero ɔcepiſſe
dixerūt ad illā. Dic nob filia:
de quo ɔ̄ceperis. Quib; illa ſic
edocta fuerat rn̄dit. Et vix pre
gaudio ſeſe capiētes: nō potu
erūt ſe continē q̄n familiarib9
ſuis dicerēt quid ab āgelo au
dierit. Illi alijs recitātes: fama
dilatāte diuulgatū; ē p ciuita
tes ⁊ caſtra: q̄ tal virgo Meſ
ſiam pturirz. Inſtante tpe piē
di multi ad domū puelle ɔflux
ērt iudei cupiētes noua natiui
tate diu deſiderata letificari. Sʒ
iuſt9 deus vanā ſpē iniquorū cō
uertit in fabulā. gaudiū; in tri
ſticiā. expectacōem in ɔfuſiōe;
Et merito Quorū prēs olim cū
Herode de natitate ſalutifeā fi
lij dei turbati ſūt: decuit ūt iſtis
tempib9 tali illuderent fanta
ſmate. Quid plurā? Affuit hoā
ut pareret miſera. ⁊ ecce ſm con
ſuetudīē mulierū: dolor ɔ̄ſcit9
⁊ clamor. Tandē enixa ē infan
tē: nō tamē Meſſiā ſʒ filiā. Quo
cognito: valde confuſi ⁊ turba
ti ſunt iudei. Ex quib; vn9 cum
multa indignacōe puulū pede
apprehēdens alliſit ad pietem.
Nouici9 Quid poſt hec actū
ē de puella? Mōch9 Pater
ei9 cōfuſiōem ſuā grauit ferēs
afflixit eā ⁊ cū tormentis extor
ſit ab illa confeſſiōe; toci9 doli
Nouici9. Miſeābile fuit q̄
v̄go infidel ab hoīe fideli ſedu
cta ac corrupta: nō eſt ad bap
tiſmi grām ut ſupradcā puella
pducta Monachus. Forte
clericus hoc efficere nō potuit
vel pocius nō curauit magis gau
dens de iudeorum cōfuſiōe: q̄
de puelle illuminacōe. Si vt di
cis miſeābile eſt nō baptiſatā
nō illuminari p baptiſmū: mlt
to miſeābili9 ē q̄ hodie ab epō
cōpellit baptiſata rediē ad iu
daiſmū. Nouici9. Caſū iſtū
audire deſidero Monach9.
Ca. xxvi
Hvp cuiuſdā
iudei Louanienſ filia ta
li ordine cōuerſa eſt ad fidem

Vide Faſtus Sacros Gele nij 5. mai.

Clericus quidā Reyner⁹ nōie
capellanus ducis Louanij ſo
litus erat intrare domū iudei ei⁹
dē ciuitatis ⁊ diſputare cū eo
de fide xpiana. Habebat autē
filiam puulam: q̄ valde diligē
ter intendebat diſputacōi ſcḋm
capacitatem intellcūs ſui pon
derans tam verba clerici oppo
nentis: q̄ verba iudei rn̄dentis
Sicq̄ ſenſim ꝑ diuinā diſpō
nē imbuebatur ad fidem catho
licā. Suaſa eciā a clerico ſecre
te tam̄ contrita ē in tm̄tū: ut di
ceret ſe velle baptiſari Adhibi
ta eſt ei mulier: q̄ ſine nota pu
ellā de domo pr̄is educēt. Quā
clericus iā dcūs baptiſari fecit
eamq̄ in mōſterio ordinis Ci
ſterciens̄ qḋ parcus dicitur lo
cauit. Cognita conūſiōe patr̄
infidel̄ doluit: multā pecuniam
offerens duci: q̄tinus ſibi reſti
tueret filiā quā furtim conq̄re
batur fuiſſe ſblatā. Dux vo cū
vellet patr̄ reſtituere filiā iudeo
ſcꝫ xpianā: reſtitit ei Reynerꝰ
clericus dicens. domine ſi hoc
ſcelus cōmiſeritis cōn̄ deū ⁊ ſpō
ſam eius nunq̄ ſaluabitur ani
ma veſtra. Reſtitit ei ⁊ domin⁹
walterus abb̄ Hilariens̄ Vi
dēs iude⁹ ſe fruſtratū ſpe quam
habuit erga ducē: corrupiſſe
dicitur dominū Hugonē epm

Leodieſē. Cui iudeo in tm̄tū fa
uebatur: ut conuētui ſāctimōi
aliū de pco lr̄is ſuis mandaret
q̄tūs illi filiam reſtituēnt. Ve
niente vero iudeo ad iā fatū ce
nobiū cū amicis ⁊ ognatis ſu
is: virgo infra cōſtituta cum de
illoꝝ aduētu pꝛius nil ſciret ſē
tire cepit fetorē magnum: ita
ut palā diceret. Neſcio vn̄ ſit: fe
tor iudaicuſ me grauat. Interi
iudeis pulſātibus ad feneſtrā:
cū puelle diceret abbatiſſa vt
puto: filia Katherina ſic enim
vocata fuit in baptiſmo: pn̄tes
tui volunt te videre. Rn̄dit illa
Ecce iſte ē fetor quē ſenſi. Nō
videbo illos Et non acquieuit
exire. Anno p̄terito accuſatus
fuit idem epūs Leodieſ̄ ꝑ eadē
cauſa corā domino Engilberto
archiepō colōie in ſynodo ei⁹
⁊ p̄ceptum fuit ei: ne de cetero
moleſtaret ſupradictū cenobi
um ꝓ puella baptiſata. Tunc
quidem ſubticuit: ſed nō obedi
uit. Poſtea vero litteris ſuis pu
ellam citauit Leodiū ſb pena
excōmunicacōis: patri ſuo re
ſponſuram ſuper obiectis. Ve
nit Katherina ſub bona tamē
cuſtodia. Allegatū eſt pro iu
deo q̄ infra annos rapta fuiſ
ſet: ⁊ violenter baptiſata. Et
dixerunt quidam ipſi puelle.

Katherina dictũ ẽ nobꝫ: ꝙ libẽ
ter redires ad prẽm tuũ: ſi per
mittereris. Rñdit puella. Quis
hoc dicit? Rñderũt illi. Pater tuꝰ
Tũc illa clara voce tale ꝓtulit
verbũ. pater meus rẽe mẽtitus ẽ
ꝑ mediã barbã ſuã. Cũqꝫ ad
huc iſtarum aduocatus iudei: cõ
motus dñs walterꝰ abbꝫ Vila
rienſ ait illi. Magiſter vos lo
q̃mini cõtra deũ ⁊ cõtra honorẽ ve
ſtrũ. Sciatis ꝑ certo ſi adhuc
vnũ verbũ locutus fueritis cõtra
puellã: ego laborabo apud dñm
ppm: ut ꝑpetuũ vobꝫ in oibꝫ cau
ſis imponat ſilentiũ. Tũc ille ti
mens ſecrete rñdit abbi. Dñe
abba quid nocet vobis: ſi po
tero pecuniã extorq̃re a iudeo?
Ego nihil loquor qđ obẽẽ po
terit puelle. Qui mox ut ſalari
um ſuũ accepit: dixit iudeo. Nõ
audeo de cetero loq̃ de hac cau
ſa. Anno p̃terito qñ dñs Gwi
do abbꝫ Clareuall. viſitauit in
epatu Leodienſi eũdem epum
cõuenit monuit ⁊ rogauit q̃ti
nus intuitu dei ⁊ honoris ſui ceſſa
ret a vexacõne puelle iã xpo di
cate. Cui eps rñdit. bone dñe
abbꝫ q̃d ad vos de cauſa iſta?
Rñdit abbas. Bene ad me du
plici de cã. Primo ꝙ ego xpianꝰ
ſum. Secũdario ꝙ domꝰ illa
i qua deget: de linea Clareuall.

eſt. Et adiecit. Puellam ⁊ cãm
eius ſub ꝓtectõne dñi pape cõ
ſtituo: ⁊ ſup lrãs cõtra illã a vobꝫ
datas appello. Tpe capli gñra
lis lrãs a dño papa cõtra epum
impetratas ꝑ abbatẽ nrm̃ miſit
p̃ori de ꝑco. ut ſi forte epũs ad
huc cõuentũ vexare ꝓpter puellã
attẽtaret: eiſdẽ lris defenderet.
¶ Nouitiꝰ. Sicut Paulo añ
in epi anglie edificatus ſum: mi
ſcdia: ita in huiꝰ epi ſcandali
ſatus ſum auaritia. ¶ Monachꝰ
Defenſores eius dicũt eũ nõ eẽ
ꝑtiacẽ in hoc negocio amore pe
cunie. ſꝫ zelo iuſticie. Quibꝫ mi
nime creditur. qꝛ ſi agitaretur
ſtimulo iuſticie: neq̃q̃ cogeret
puellã baptiſatã. virginẽ xpo
conſignatã. ⁊ religiõe xpiana
eciã ſupra etatẽ feruentẽ: ad iu
daycã redire ꝑfidiã. ¶ Nouī
ciꝰ. Hoc ⁊ m̃ videt. ¶ Monachꝰ
Occurrit mihi huic exẽplo ali
ud ex ꝑte ſile: de quodã milite
ſeclari. Ita ut ex ipſo ſuo facto
ſepedicto pontifici exprobaẽ vi
deatur ſñia illa ꝓphetica. Erube
ſce Sydon ait mare.
IN villa nobis ¶ Ca. xxvij.
viciã que Linze dr: infra hoc triẽ 1220
niũ q̃daꝫ puella iudei cuiuſdã
filia baptiſmi deſiderio ꝯmitus
acceſſa ad quãdã feminã eiꝰ dẽ
ville venit ⁊ ꝙ baptiſari vellet

ſatis ſimpliciť intimauit. Cū
ſuaſum ē a mulieꝛ: ut Cōraduz
militē adiret: voluntatēqꝫ ſuaꝫ
exponēt. Quod cū feciſſꝫ ille gaui
ſus valde pollicit9 ē: qꝛ cōſilio
ei auxilio vel tēporali ſubſidio
nullaten9 deeēt. Die qn̄ bapti
ſāda erat dixit ad militem: dn̄e
ꝓcuāte ne videat me pať me9
īfra hoc triduū qꝛ ſi ab eo viſa
fuero tanta ſcit ꝙ iteꝝ oporte
bit me redire ad iudaiſmū. Po
ſiti ſunt milite ꝓcurāte circa cy
miteriū hoīes armati: q̄ iudeuꝫ
vetarēt itrare vt puella ſecure
poſſꝫ itroiē ſiue exiē ſine illi9 o
tēplacōne. Procurāte deo bap
tizata ē vgo: ⁊ vōta Eliſabeth
Paucis dieb9 elapſis p9 bap
tiſmū occurrit ei mater īfideliſ
⁊ ait Bona filia reuterte ad iu
daiſmū. Rn̄dit illa. Nō poſſuꝫ
qꝛ xpiana ſū effecta. Tūc mať
Ego bn̄ tibi auferā baptiſmū.
Volēs puella probare quid
mater dicere vellet. Reſpōdit.
Quō hoc faceres? Ego inquit
iudea tribus vicib9 te ſurſū tra
hā ꝑ foramē latrine: ſicqꝫ r̄ma
nebit ibi vt9 baptiſmi tui. Quod
verbū puella audiens ⁊ exere
ās eā ī mrēm ſpuit: fugiēs ab
illa. Predict9 miles cū ſit etate
iuuenis nec tn̄ multuꝫ diues: v
gīnem loco filie nutrit volens

illā tradere viro: vel ī aliquo lo
care monaſterio ¶ Nouicius
Quid dictur9 eſt epus Leodi
enſis in die iudicij cum viderit
huc militē de vgīnis hui9 cōu
ſiōe gl'aris? ¶ Monachus Non
eſt noſtrū epōs iudicare: cū ſe
pe a multis mľtū ſine cauſa eci
am qn̄z iudicenť ¶ Ca. xxviij.

Clericus quidā pariſius
ante paucos annos ver
bum terribile cōtra epōs locu
tus eſt dicēs. Omnia credē poſ
ſum: ſꝫ vix credē poſſuꝫ: ꝙ vnq̄
aliquis epſ alemaie poſſit ſal
uari. ¶ Nouicius. Quare ma
gis iudicauit epiſcopos Ale
manie: q̄ʒ epiſcopos gallie. an
glie. longobardie vel tuſcie?
¶ Monachus Quia pene omēs
epi alemanie vtrunqꝫ habent
gladiū ſpūalē videlicꝫ ⁊ mat̄i
alē ⁊ qꝛ de ſāguiē iudicāt ⁊ bel
la exercēt: magis eos ſolicitos
eſſe oportet de ſtipēdijs militū
q̄ʒ de ſalute aīaꝝ ſibi ꝯmiſſaꝝ.
Inuenim9 tn̄ ex ipſ epiſ Colo
niēſib; q̄ pōtifices ſiľ fuert ⁊ du
ces: aliq̄s fuiſſe ſcōs btm̄ vide
licꝫ Brunōez. ſcm̄ Herbtū ⁊ ſa
ctū Annonez. Occaſiōe vbi iā
dcā clerici: recordor ⁊ altei9 cui9
dā vbi adhuc terribili9 a q̄daꝫ
defuncto contra epiſcopoſ pro
lati. ¶ Capitulum. xxix.

IN Claraualle nr̃is tẽpibꝫ mõ
chus quidã in ep̃m electus eſt.
Quẽ cũ electores requirẽnt: ⁊ il
le onus ſuſcipe renuerꝫ: imp̃iũ
abbatis ei⁹ vel ep̃i acceſſit: ſed
imp̃antibꝫ nõ acq̃euit. Et ceſſa
tũ eſt ab eo atꝫ nõ multo poſt
defunct⁹. Cui quidã ſibi fami
liari maĩfeſte appẽs pt⁹ mor
tem: req̃ſitus de ſtatu ſuo: et ſi
aliq̃d timeret de illa inobediã
Rñdit. Nõ. Et adiecit. Si obe
diens fuiſſem ⁊ ep̃atũ illuꝫ ſu
ſcepiſſem: damnatus eẽꝫ et na
liter. Subiũxitqꝫ verbũ valde
terribile. Ad hoc ĩ mq̃t iã deueit
ſtatus ecc̃ie: ut nõ ſit digna re
gi ñ a reprobis ep̃is. ¶ Noui
cius. Scm̃ wilhelmũ bituricen
ſem ep̃m qui añ paucos ãnos
defunct⁹ eſt: eẽ de nũo electorꝫ
crebra eius teſtant̃ miracula.
¶ Mõchus. Puto illũ verbuꝫ
tã horribile cõñ ep̃õs ꝓferendo
r̃ſpexiſſe ad multitudinẽ malo
rum ⁊ ad raritatẽ bonorꝫ et q̃
eãde raritatẽ exigat malicia ſb
ditorꝫ. ſic teſtatur ſac̃ ſcriptũa.
dicẽs. Qui regnare facit ypocri
tam ꝓpter populi pctã. ¶ No
uiti⁹. Relinq̃tur ergo horꝫ orõ
q̃ ea que reſidua ſũt de ꝯtricõ
ne audire deſidero. ¶ Mõch⁹
Nõ dictũ eſt de puell' baptiſa
tis ⁊ de ep̃is: ad ꝯtritiõem per

tinet q̃ in adultis ſine contrici
one nil ſalutis opat̃ baptiſm⁹
⁊ eporꝫ eſt medici contritis cor
de: ꝯfeſſiões illorꝫ recipiendo ⁊
pñiam iniũgendo. Vñ q̃ pau
ci nr̃i tp̃is ep̃i in tl̃i phiſica ſtu
dẽt: ⁊ practicã ei⁹ min⁹ exercẽt:
iuſti aliq̃n a ſbiectis ⁊ ĩfirmis
iudicantur. ¶ Ca. xxx.

TEmpe Frederici imp̃atoris
aui hui⁹ Frederici: q̃ nũc
regnat: ſedẽte xp̃ião ep̃o Ma
gũtie. iuxta quẽdã ep̃m Lon
gobardie: req̃ſitus ẽ ab illo ſi
noſſꝫ om̃s ep̃ñ ſui dioces. Sbri
dẽte ep̃o ac rñdente: puto ep̃a
tũ meũ nõ miorem eẽ tota Lõ
gobardia expauit hon⁹ ac ſoli
citus ep̃ũs ille. cõſiderãs picl'
eius in reddẽda racõe. ¶ Noui
cius. Et merito. Rũo ergo vn⁹
hõ tot animas r̃gere poſſꝫ ſine
picl'o. ¶ Mõach⁹. Viſio q̃
dã ſatis terribil' mẽorie occur
rit: que ⁊ ſupradcãs rñõꝫ, ⁊ no
ſtris tẽpibus vidꝫ eẽ impleta.
Cuius tenor tal' ẽ. ¶ Ca. xxxi.

ERat Symõ cũ eẽꝫ i orõ
ne añ altare ſancte dei ge
nitricis Marie. Audiuit voceꝫ
dicẽtem ſibi Mone paſtorem
tuũ ſupiorẽ; ⁊ dic ei. Oues tue
fundẽt ſanguinẽ. Et pcipe ei ne
ſemet ⁊ eas inficiat veneno. Nã
⁊ poſuit cor ſuũ i vẽtres luporꝫ

late hyanciū· Mēbra mea inci
piēt cōmoueri a crudeli bestia·
q̄ hō facta est· Exi ⁊ clama vn
diq; magnā dei ōipotētis of
fensā· ⁊ dic· Nisi conūtimini ⁊
emēdemini· occidemini ⁊ i ignē
eternū mittemini· Inimici mei
vindicabūt iniurias meas· P⁹
hec appuerunt oues qnq; pin
guissīe· ac deinde boues tres ma
cilente· Pro quibus dū q̄reret
quid signarēt rn̄sum ē· Qnq;
oues anni sūt quinq; magne
abūdantie· ⁊ boues tres āni fa
mis valide· Et iteꝝ falsi romāi
excitabūt crudeles rumorēs ⁊ ī
quo cōsilio suo deridēt ptātem
1187 romanā· Et iteꝝ Iherusalē; ca
piet· ⁊ destruet ⁊ inimici mei
vindicabūt irā meā· q͛ pollue
rūt vias meas in q̄b; ego ipse
ambulaui· fame maxima arta
būtur· Celi ⁊ terra tremebunt
Sꝫ hō nō vult tremē a crudeli
bestia· Postea sol conūtetur in
tenebras· deinde veniet dies ha
bēs lōgitudinē dieꝝ duoꝝ· P⁹
obūbracōem autē solis scietur
q͛ crudel' bestia ostētabitur· x·
tribub; q̄ clause sunt· vn⁹quis
q; felix scꝫ meoꝝ mēbroꝝ san
guinē fūdet· Idcirco vnusquis
q; felix prepet se: ita ut recte vi
uat in hac breui vita· Post hec
frater Symō vidit dracōnē lori

catū ⁊ galeatū: habentē; squa
mas tanq̄ piscis q̄ vocatur car
po· Pupille oculoꝝ ei⁹ tetre ⁊
ardētes: tanq̄ facula q̄ a vento
agitatur· de ore et narib; eius
pcedebat flāma sulphurea· Dē
tes eius pti albi ptim sulphurei
Post hec facta ē vox· Post cōte
nebracōem sol' suscitabit crude
lis bestia arte mala quosdā iu
deos tanq̄ a mortuis· q̄ tn̄ nō
erūt iudei· sꝫ falsi nūcij dicētes
se a mortuis resurrexisse: veris
iudeis spem vanam pmittētes
⁊ in infidelitate sua ⁊ in errore
iudeos fouentes: ⁊ multos de
cipientes· Et adiecit Colonia
deplora calamitates tuas que
veniēt tibi· qm̄ nō solū ex culpa
soli⁹ epi· sꝫ etiā ex cōi pctō veni
ent mala sup̄ dcā· Verūtn̄ ipse
eps plimū d; dolē qm̄ ipē oib;
alijs ē platus· hāc visiōe; cōuē
tus nr̄ missus sup mōtē Stro
berg· ibidē repit· Eodē āno cap
ta ē ihrl'm ⁊ t'ra scā: qd̄ in eadē
visiōe fueāt pdcm̄· ¶ Nouici
us· Interptacō; h⁹ reuelacōis
nosse desidero ¶ Mōch⁹ Par
tim tractaē vidr de hijs q̄ nr̄is
tempib; otigerūt in epatu Co
lomeñ· ptim de aduētu antixpi
Qꝫ aūt facta sit hec reuelacō in
epatu Coloniensi: ⁊ ad ei⁹ de;
dioceb epm ex fine ei⁹ collego

ſed quis fuerit idē Symō penī
tus ignoro. Paſtorē hunc ſup
iorem Adolphū epūm intelli
go q̄ poſt mortē Herici impa
toris q̄i venale impiū hn̄s vene
no auaritie ſeipm̄ infecit. pluri
mosq̄ꝫ interfecit. Poſuit enim
cor ſuum id ē̄ conſiliū ſuū int̄ᷓ
tres lupoꝝ: ad theſauros Ric
hardi regis anglie late hyan
ciū. quoꝝ conſilio Ottonē̄ ſax
onem filiū ſororis eius in regē
Romanoꝝ elegit. Ex tūc crudelis
illa beſtia ſcꝫ auaritia facta eſt
homo: ideſt hoibus ita ſociabi
lis ⁊ cara ut ei9 zelo xp̄iane po
teſtates a iuſtitia ⁊ fide mote:
negligerē̄t iuramē̄ta: piuria p
petrantes. Miſſus ē̄ eodē tpe car
dinal' Colonia: q̄ Ottonis ele
ctōnem ofirmaret p̄ncipesq̄ꝫ
a iuramē̄to qd̄ Frederico q̄ nūc
regnat fecerāt abſoluē̄t qd̄ m̄gis
ut rei exit9 pbauit ip̄ij fuit di
uiſio: q̄ꝫ confirmatio. Ab illo tpe
puincie incendijs vaſtantur ⁊
ecc̄ie depdant': ſāguis mult9
effunditur Adolph9 deponitur
colonia obſidetur. Tūc imple
ta eſt extrema ps huius viſio
nis O Colonia deplora calami
tates tuas ⁊c. In p̄ncipio ep̄a
tus eiuſdē Adolphi: cū p̄ceſſiſ
ſet anni magne abūdātie. tres
fuerūt anni tāte ſterilitatis: ut
i primo āno modius ſiliginis
venderetur marca argenti. Re
liqua hui9 viſionis nimis ſūt
obſcura: nec patē̄t meo intelle
ctui. ¶ Nouici9. Tpe diuiſio
nis Romani impij dn̄s Innocēti9
ppa m̄ltis iudicabat': ita ut eū
diceret eiuſdē ſciſmatis aucto
rē. primo ptē Ottonis nimis fo
uendo: poſtea eundē pſequē̄do.
¶ Monachus. ppter hoc cuꝫ
idē btē memorie. Innocēti9 die q̄
dam ſermōeꝫ Rome edificato
riū faceret in populo Iohes ca
potius q̄ Ottoni fauebat eius
ſermonē interrupit dicēs. Os
tuū os dei ē ſed opera tua opa
ſunt dyaboli. ¶ Nouiti9. Peto
ut nunc reuetaris ad cōtricōem
a qua occaſiōe q̄rūdaꝫ v̄boꝝ ſa
tis digreſſum ē. ¶ Mōchus.
Tanta eſt virtus ɔtricōnis vt
nullū ei obſtare poſſit pc̄tm̄ nō
piuria. nō homicidia. nō furta
nec vſure quidē. ¶ Cā. xxxij

Retulit mihi ſenex quidā
ſacerdos et mōchus nigri
ordinis: nacōe ſaxo. rē memoria
digniſſimā de quodā vſurario
Nec cōſtat m̄ ſi ſcripta ſit. Dix
it quedā fuiſſe vſurariū diuitē
nimis qui diuerſaꝝ ecciaꝝ the
ſauros loco pignoris tenebat
Cui9 cū eēt īexplebil' auaritia
pcuſſus ē pēptoria īfirmitate.

Tūc primū in ſe reuſus licet ſe
ro cōſiderare cepit pōdus vſuē
tormēta gehenne· difficultatē
pnīe· Et vocās ad ſe quēdaȝ nī
gri ordinis abbē ſibi familia
rē dixit ei· Dn̄e grauit infirmor
nō poſſum aliqd de reb; meis
ordinare neqȝ vſuās acceptas
reſtituē· ſi volueritis de anima
mea deo reddere racōem pecca
torum meoruȝ mihi ꝓmittere
abſolucōnem· ōmia bona mea
tam mobilia q̄ꝫ immobilia po
teſtati vrē ſbijciaȝ· Ita ut de ill
qd viſum vobis fuerit faciatis·
Cernēs abb hōīeȝ contritū et
vere penitētē: rn̄dit Ego delibe
rabo· Feſtināſqȝ ad epm̄ verba
vſurarij ei expoſuit: et qd cōſu
lerȝ inqſiuit· Rn̄dit epus· Bo
num mihi videtur: ut p anima
eius ſpondeas et ſbſtantiam ſu
ſcipias· Ita dūtaxat ut eccleſie
mee theſauruȝ mihi reſtituas·
Mox abbas ad egrū rediens
ait· Ego delibaui: ut bona tua
ſuſcipiam· et p peccatis tuis do
ſpondeam· Reſpondit infirm9·
Nunc conſilium meū eſt: ut al
latis currubus ōmia mea prius
efferas· et me nouiſſime tollēs
nullū pacieris īpedimētū ī effe
rendo· Habebat enim duas ar
chas plenas auri et argenti·
pignora eciam plurima in va
ſis libris varijſqȝ ornamentis·
frumentū· vinū· ſuppellectileȝ
multam· pecoraqȝ infinita Tūc
abbas prius omnib9 p̄miſſis:
nouiſſime in geſtatorio ponēs
īfirmū· ꝑperauit ad mōſteriuȝ
Sed mox ut ille mōſteriū in
trauit· ſpiritū exalauit· Abbs
vero nō imemor ſponſionis in
qn̄tuȝ potuit vſuras reſtituit·
plurias p illi9 aīa largiēs eleē
moſinas rſiduū ī vſus frm̄ conu
tit· Poſituȝ ē corpus in oratori
um choris pſallentium circa il
lud ordiatis· In ipſa nocte cū
fratres attencius pſallerent q̄
tuor tetri ſpiritus apparentes
feretrȝ a parte ſiniſtra circūſta
bant· Quibus viſis territi fra
tres omnes excepto vno ſenio
re: fugerunt Et ecce totidem an
geli ſancti contra quatuor de
mones a parte dextra ſe ordia
bant· Moxqȝ is qui primus i
ter demones videbatur: in illō
dauiticum erupit· Dixit inſipi
ens ut delinquat in ſemetipſo
non eſt timor dei ante oculos
eius· hoc in iſto hōīe impletuȝ
eſt· Alter dixit· Quoniam do
loſe egit in conſpectu eius: ut
inueniatur iniquitas eius ad
odium· Cui tercius ſubiunxit
Verba ei9 iniqtas et dolus no
luit intelligere ut bene ageret

Quartus dixit Iniq̄tatē medi
tatus ē i cubili ſuo: ⁊ aſtitit oi
vie male: maliciā autē nō odi
uit. Tūc filꝫ oms dixerūt. Si
deus iuſtꝰ ⁊ verba eius vera: hō
iſte nr̄ ē: qꝛ oīm boꝝ̄ reus eſt.
Rn̄derūt ſancti angeli. Si cō
tra eū carmē dauiticū pferentis p
cedite dixerūt demōes Iſta no
bis ſufficiūt ad eius damnaci
onem. Ad qđ angeli rn̄derūt
Ex quo vos tacetis nos incepti
pſal. reſidua pferemus. Ait iā
pmus Dn̄e in celo miſcđia tua
⁊ vitas tua vſqꝫ ad nubes Cui
ſcđs adiecit. Iuſtitia tua ſicut
mōtes dei: iudicia tua abiſſus
multa Tertius vō Hōies ⁊ iu
menta ſaluab dn̄e: queadmo
dū multiplicaſti miaꝫ tuā deus
Cūqꝫ quartus ſbiūxiſſꝫ. Filij
aūt hominuꝫ in tegmine alaꝝ
tuaꝝ ſpabūt: ſimꝫ in hāc vocē
eruperūt. Quia deus iuſtus ē ⁊
ſcripta ſolui nō pōt: filius hic
hōis nr̄ ē. ad dn̄m ofugit. ad
dominū ibit. qꝛ ſb tegmīe ala
rū illius ſperauit. Inebabit ab
vbertate domus eius. q ſe lacri
mis contriciōis iebriauit ⁊ tor
rēte voluptatis ſue potabit euꝫ
Qm̄ apud ipſum ē fons vite ⁊
in lumine eius videbit lumen.
Ad hāc vocē demōibꝫ confuſis
⁊ obmuteſcētibꝫ. celeſtes nun

cij animā contriti pctōris tollē
tes: illis ſociauerūt de quibus
ſaluator i euāgelio dicit Gau
diū ē in celo angelꝫ dei ſup vno
pctōre pniaꝫ agēte Nouicꝰ
Quid amplius pfuit vſurario:
elēoſine an contricō. Mōa
chus. Hoc ſecure dico: qꝛ ſi cō
tritio defuiſſꝫ modicū illi elēoſi
na pfuiſſꝫ. Vis audire q̄tum
deus accepteꝫ elēoſiās vſurarij.
Nouicius volo ⁊ deſidero.
Mōachus. Ca. xxxiij
Vltoꝝ ore celebratꝫ ad
huc Colonie factū cuiuſ
da vſurarij: in eccīa ſci Gereōiſ
mr̄is ſepulti. Qui cū eēt diues
⁊ auarus: tandeꝫ diuina miſcđia
compūctus ſacerdotē adijt. cō
feſſiōem fecit. ⁊ ut deū p pctis
ſuis placereꝫ pollicitus ē qꝛ om
nia ſua p illiꝰ nōīe paupibuſ
erogareꝫ Cui ſacerdos rn̄dit In
cide de māibus tuis elemoſiās
ita ut ciſtā ex eis impleas clau
deſqꝫ illā. Qui cū die altera eā
dem archā appuiſſꝫ quot ibi
poſuerat elēoſiās tot i ea repit
Bufones. Cui cū ſacerdos di
cereꝫ Vides nūc q̄tum deo pla
ceant elemoſine de vſura: terri
tus ille rn̄dit. dn̄e q̄d faciam.
Si vis inq̄t ſalvꝰ fieri hac no
cte inter vmes iſtos nudus ia
ceas. Mira contritio. Ille licet

intellige de
Porticu illius
ecclesie ut
postea dicit
intelligendu
este.

tale ſtatū nimis abhorrēt. ver
mib; tū morituris immortales
ꝑponens. tū timore gehēne. tū
amore celeſtis patrie: nud⁹ ſe
ſup vermes iactauit. ſacerdos
vero archā ipſā adijt. clauſit.
et abijt. Quā die poſtea cū apu
iſſz nihil ꝑter oſſa hōis ibidē
inuenit. Que in porticu ꝑdicti
mrīs ſepulta: dicūtur tāte eē v
tutis: ut vſq; hodie null⁹ buſo
terminos eiuſdē viuus poſſit i
trare. ¶ Nouici⁹. Si elemoſi
ne vſurariorꝫ vertūtur in buſo
nes: reliqua eorꝫ ſbſtācia qua
les ex ſe gignet vmes ſ ¶ Mo
nachus. Vermes infernales. ver
mes immortales de quib; per
Yſaiā in pſona talium dicitur
Vermis eorꝫ nō moritur et ig
nis eorꝫ nō extiguitur et erunt
vſq; ad ſacietatē viſionis omi
carni. Subtus eos ſternet ti
nea. corpa eorꝫ comedent imor
tales vermes gehēne. aīas ſem
p rodet vermis conſcīe. ¶ No
uicius. Potuit ne ergo abbas
ille de quo ſupius dictū ē. ex pe
cunijs vſurarij fructuoſas p ami
ma ei⁹ facere eleēoſiās ſ ¶ Mō
chus. Pri⁹ ſic me memini dixiſ
ſe vſuras pro poſſibilitate reſti
tuit: de reliquo eleēoſinas fecit.
Hoc in iſto factum non eſt.
Qz autē hoc liceat. ex hoc qd

ſequitur exemplo docebitur.

¶ Capitulum. xxxiiij.

TEmpib⁹ Philippi regis 1222
Francorꝫ qui hodie reg
nat. erat in ciuitate Pariſienſi
vſurarius quidam ditiſſimus
Theobaldus nomine. hic ha
beret poſſeſſiones plurimas in
finitaſq; pecunias ex vſuris cō
gregatas: diuinitus cōpunct⁹
ad magiſtrꝫ Mauriciū eiuſdē Mauricius
ciuitatis epiſcopū venit. eiuſq; de Solia
conſilio ſe cōmiſit. Ille vero cū 1175
in edificacōne eccīe beate dei ge Vide lib.
nitricis nimis ferueret. conſuluit cap. 19
ei quatin⁹ pecunias ſuas ad ſtru infra.
cturam inchoati opis cōtrade
ret. Qui hmōi conſilio aliquā
tulū; ſibi ſuſpecto. adijt magi
ſtrū Petrū; cantorē. verba epi
ſcopi ei inſinuās. Cui ille rnt.
Nō dedit tibi bonum cōſilium
hac vice. ſed vade et fac clama
ri p ciuitatē ſb voce pcōnis. q
patus ſis reſtituē omnibus. a
quibus aliquid ſupra ſortem
accepiſti. factumq; ē ita. Deīde
rediēs ad magiſtrum ait. Om
nibus ad me venientibus teſte
conſciētia omnia reſtitui abla
ta. et adhuc ſuperſūt plurima
Tūc ille. Modo inqt poteris
eleēoſinā dare ſecure. Retulit mī
dominus Daniel abbas ſcona
uie. q ad cōſiliū ei⁹ de cantoris

per plateas ciuitatis nud⁹ in ſuis femoralibus inceſſerit: ſeruo cum virga ſe impellente ac dicente. Ecce iſte eſt ille: quē pro ſuis pecunijs pncipatus honorabat: qui filios nobilium obſides tenebat. ¶ Nouicius. Ex hijs duob; vſurarijs plenī⁹ agnoſco virtutem cōtricōnis. q̄ ut conſidero: de cuius corde fons eius ſcaturit: null⁹ labor z null̄s horror: nllus pudor. venas illius obſtruere valebit. ¶ Mōchus. Verū dicis. q̄ cōtritio que timore pue pme exſiccatur. fontē nō habet vn̄ fluat ¶ Nouicius. Vidr̄ mihi vſuā multū eē defcīue naturē. q̄ raro ad tertiā ſiue quartā illā durare videm⁹ gñacōem. ¶ Mōachus. Nō ſolū defectiue: ſ; ⁊ cōſūptiue natr̄e eſt. q̄ ut dicis in ſe celerius deficit: ⁊ nōnunq̄ ſibi admixta ſiue coniūcta cōſumit ¶ Nouicius. Da exemplū ¶ Mōachus. Hec q̄ dictur⁹ ſu; a quibuſdā abbatib; ordinis nri audiui: ſ; nomen nō retinui loci in quo contigit. •

Vſurari⁹ q̄dā cui ¶ ca. xxxv dā ordinis noſtri cellerario quādā pecūie ſue ſūmā; cōmiſit reſuandā Quā ille ſigna tam in loco tuto iuxta pecūiā; monaſterij r̄poſuit. Poſtea cū vſurarius depoſitū repeterz. cellerarius archā reſerās neq; illā neq; ſuam inuenit. Qui cu; vidiſſ; arche ſeras intactas ⁊ ſigcula ſalua ſacculoꝝ: ita ut nll̄a eēt de furto ſuſpicio. cognouit q̄ pecūia deuoraſſ; pecūiā; mōſterij. Ex quo colligitur. q̄ per elēoſinā vſure mōſterij ſbſtātia nō augeat̄ ſ; defitiat ¶ Nouicius. Magna ſūt q̄ dicta ſūt de contricōe. ſed q̄ro ſi is q̄ oculos nō h; ɔtriciōem hrē poſſit cum ſine ocul̄ flere nō poſſet. ¶ Mōchus. Cōtricio nō ē in lacrimis: ſ; in motu cord̄ cui⁹ ſigna lacrime ſūt oculoꝝ cūa cor lacrimas ſuas hēat.

Vir Heric⁹ ¶ Ca. xxxvi ſaxo pat̄ Ottonis impatoris. tempe quodam virū quēdā nobilē; p ſuo ſcelere excaulauit Deus vero ex ſua miſcdia excecaciōis penā viro conūtēs in medicinā. tātā cordi eius cōtulit ɔtriciōe;. ut iugiter pctā omiſſa deflerz. ⁊ p deſiderio patrie celeſtis ſp ſuſpirar; Nō rce debat de eccīa btē dei gēitricis i Hildeſchem. orōib; ⁊ ieiunijs vacans Caſu ɔtigit ut ſtultus quidā verbū ſtultū eo audiente pferret. dicēs. Qui hic oculos nō habet. nec i futo ocl̄os hēbit quib⁹ deū videat. de quo

verbo turbatus nimis dū quo
tidie gemēt: nec vxoꝝ ꝯſolaci
onē recipet: a multis culpatuſ
rūt· Niſi mihi ex ſcripturaꝝ au
ctoritate ꝓbetur: ꝯſolari nō po
tero· Quod ei facile ꝓbari potu
it a viris lr̄atis: q̊ꝝ in eadē cīta
te copia fuit· ¶ Nouitiꝰ· Quō
āt ꝓbatˀ ¶ Mōchus· Salua
toꝛ dicit eclās· Capillꝰ de capi
te veſtro nō ꝑibit. Sup quē lo
cū dicit Augꝰ. Perit caput vbi
nō ꝑit capillus? Vbi non ꝑit
palpebra: ꝑit oculus? Quaſi di
cēt Nā oīs mortui inteḡlit̄ re
ſurgent· Mali: ut in oībꝫ ſuiſ
mēbris puniant̄ Boni: ut in oī
bus remunerent̄· Hec ſecure di
co: et credo ꝙ oīs hō ſiue iuſtꝰ
ſit ſiue pctōꝛ: ſi in ꝯtricōe etiaꝫ
minima deceſſerit: deū viſurus ſit
Ad quā viſiōem nos ꝑducere
dignet̄ dn̄s nr̄ Jheſuſ Chriſtꝰ
ſplendoꝛ glorie: qui cū patre et
ſpū ſancto viuit et regnat deuſ
per infinita ſecl'a ſecl'oꝝ· Amē
¶ Explicit Secūda diſtinctō
de contricōne· ¶ Incipiūt
capl'a Tercie diſtinctōnis·
Quid ſit confeſſio· q̄lis eē
debeat· q̄ eiꝰ ſit virtus quis
fructus· capi· primū·
De clerico q̄ ſtupuerat vxoreꝫ
militis: quē pꝰ ꝯfeſſiōeꝫ dyabo
lus in ſtabulo dixit eē iuſtifica
tum capi· ij·
Itē de ſuo alterꝰ militis q̄ cū vx
ore dn̄i ſui peccās et in neē ide
pctm̄ ruſtico ꝯfitens: a dyabo
lo ꝑdi nō potuit· cap· iij·
De ſacerdote q̄ ꝑ illuſiōe noctur
na pſalmū in ꝯfeſſiōe iniūctuꝫ
negligens in locis genitalibꝰ
punitus ē ca· iiij
De clerico ꝑmōſtrātē ſe q̄ ſine
ꝯfeſſiōe cuiuſdā venial' pcti cō
miſſi ad obſeſſuꝫ exiēs: a demo
ne notatus ē· ca· v·
De virgine quadā quā demō
in ſpē viri peccabatur Itē de viro
cui demon pctā ficte ꝯfeſſa ob
iecit: et de puella cuiꝰ deuirginā
ciōem ꝑdidit· ca· vi·
Exēplū de miracul' ſancti Ber
nardi abbis· q̄ incubū demōeꝫ
a muliē fugauit ca· vij
De filia Arnoldi ſacerdotis:
quā demō corrupit· ca· viij·
Itē de muliē in Briſeke: q̄ mori
ens ꝯfeſſa ē ſe ſex ānis cū demone
incubo peccaſſe· ·ca· ix·
De Johe ſcolaſtico Prumie: q̄
cū demone fert̄ ꝯcubuiſſe ca· x·
De Herico ciue Suſatie qui
a demone in ſpē mulieris raptus et
in paſtulo depoſitus amēs effe
ctus eſt ca· xi·
Exēplū de hunis et de Merlio
et ꝙ in filijs incuboꝝ ſit veritas
humane nature· ca· xij·